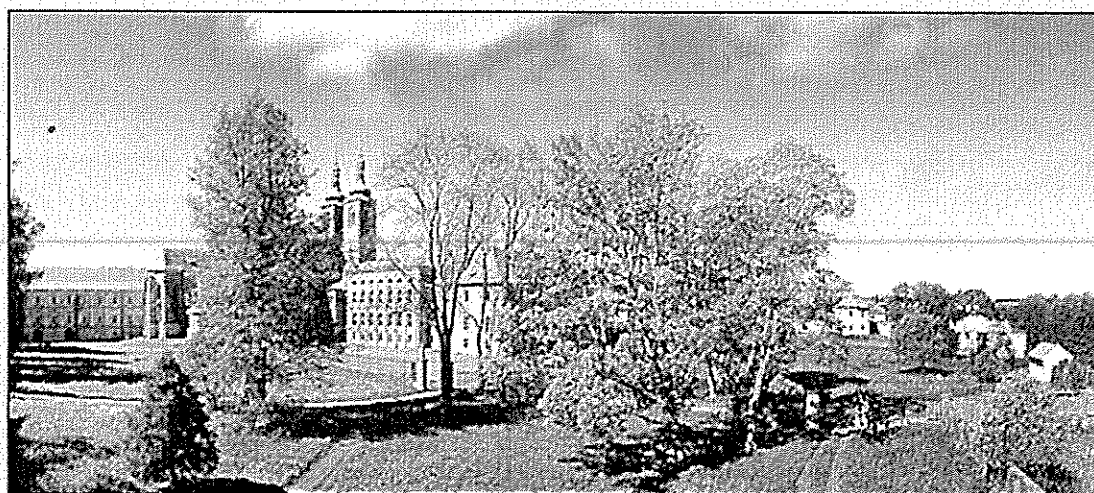


NÁVRATY
SOCIOLOGICKO-HISTORICKÝ
PRŮZKUM XX. STOLETÍ
TEPELSKO



Veronika Klímová & Pavel Pechatý

Vladka Čumplová - odborný poradce

Martin Pešek

Lenka Uvízlová

Katka Mírná

Lukáš Beneš

Michaela Kubcová

Julie Machoňová

Praha 2004

Soukromé reálné gymnasium Přírodní škola

Motto práce skupiny XX. Století aneb Návraty

Kdo se skrývá v trávě

Ano mnohé se změnilo, ale lidé zůstávají stejní, jenže teď víme kdo je kdo. Kdo je slušný, byl slušný vždycky, kdo byl věrný, je věrný i teď, kdo se točí s větrem točil se i dřív, kdo myslí, že teď přišla jeho chvíle, myslel vždy jen na sebe, kdo mění víru, neměl žádnou, kdo nenávidí měl v sobě tu nenávist vždycky, kdo chtěl dobré bude chtít dobré zase.

(Karel Čapek)

Rádi bychom poděkovali

Všem, kteří nám byli ochotni poskytnout rozhovor a pomohli tím našemu výzkumu
Knihovníkovi kláštera Teplá Dr. M. Hlinomazovi za ochotu a cenné rady
Městské knihovně hl. m. Prahy za propůjčení materiálů
Městskému úřadu Teplá za trpělivost
Tepelskému klášteru za ubytování
Obecnímu úřadu v Olbramově za ochotu
Premonstrátské klášterní knihovně za materiály
Knihovně sociologického ústavu v Praze za pracovní prostor
Ochotným paním z městské knihovny Teplá za poskytnutí informačních materiálů a fotek

Za soukromé reálné gymnasium Přírodní škola. Historická skupina Návraty 2004

Obsah

Obsah	3
Úvod	4
Návraty – Cíle	5
Metodika	6
Tepelsko	8
Město Teplá.....	9
Stará historie.....	9
Nová historie.....	10
Návraty	12
První návrat – osídlení a odsuny	13
Vyhláška.....	13
Odsuny Němců.....	13
Osídlování a pozemková reforma 1946.....	14
Souhrn rozhovorů se starousedlíky – poválečnými dosídlenci.....	14
Druhý návrat – návraty odsunutých Němců	16
Názor obyvatel k návratům.....	16
Třetí návrat – Premonstráti	17
Stará historie kláštera Teplá.....	17
Nová historie kláštera Teplá a vztah obyvatel k premonstrátům.....	18
Současné aktivity kláštera.....	19
Čtvrtý návrat – soukromí zemědělci	20
Protokol o výsledku zemědělce A. B. Z okresu Humpolec.....	20
Soukromé hospodaření.....	20
Pátý návrat – návrat dění a života	23
Trapisté.....	23
Občanské sdružení Český západ.....	24
Program obnovy venkova.....	25
Novodobé přistěhovalectví.....	28
Kultura města Teplá.....	29
Město versus lidé.....	30
Použitá literatura	33
Přílohy	34
Příloha č.1 – Dotazníky	35
Dotazník P.....	35
Dotazník H.....	35
Dotazník S.....	37
Dotazník E.....	38
Příloha č.2 – Rozhovory	40
Příloha č.3 – Spor o desku	48

Úvod

Po druhé světové válce a ve druhé polovině dvacátého století se stala spousta velmi historicky zajímavých událostí. V literatuře se o těchto událostech můžeme dočíst, ale jen z globálního hlediska. Nikdo vám nikde neřekne, jak to opravdu vypadalo na vesnicích, jak to lidé prožívali a co dělali. Všude vám napíší, že po druhé světové válce Češi vyháněli Němce z jejich domovů v pohraničí, ale nikde už vám neřeknou, jak to doopravdy vypadalo. Že nebyl každý takový, aby je vyhodil, ať si dělají co chtějí. Kolikrát s nimi žili i několik měsíců a jejich vztahy byly lepší než mezi lidaskterými Čechy. Tyto velmi vzácné informace se už nezadržitelně vymazávají z povědomí lidí, protože ti, co si to pamatují, jsou dnes už staří a spousta z nich již nežije. My teď máme jedinečnou a možná poslední šanci, alespoň malý kousek těchto vzpomínek zaznamenat, a proto jsme se rozhodli, že tuto šanci využijeme a přechováme dalším generacím alespoň něco málo, co můžeme.

Vytvořili jsme si osmičlenný tým, který se během čtrnácti dnů pokusil zaznamenat co nejvíce mohl a přenést to do formy zajímavé a čitelné. Zajímali jsme se i o vztahy, které v průběhu 20. století zanikaly, přetrvávaly a znovu se utvářely. Podařilo se nám zaznamenat rozhovory přibližně s pětadvaceti lidmi z nichž bylo dvanáct starších než 70 let a pamatovali konec druhé světové války. Nejstaršímu dotazovanému bylo přes 83 let.

Náš průzkum jsme zaměřili hlavně na město Teplá a jeho okolí, kde jsme celých 14 dní strávili a i za tak krátkou dobu se domníváme, že se nám podařilo tento kraj pochopit. Je to velmi drsný kraj, na kterém se podepsala jak jeho historie, tak podnební podmínky, které odtud vyháněly a vyhání dodnes spousty lidí. A tak je to v tomto kraji stále, někdo přichází a někdo zase odchází a je to tady tak výrazné, že jsme se na tento úkaz zaměřili a náš průzkum rozdělili podle tohoto parametru na několik částí, tzv. návratů.

Návraty - Cíle

První návrat – osídlení a odsuny

Do kraje přišli lidé, kteří k tomuto místu neměli žádný vztah, neměli tu kořeny. Snažili jsme se promluvit si s lidmi, kteří sem přišli po válce, zajímalo nás, jakým způsobem si tady utvářeli domov.

Druhý návrat – návraty odsunutých Němců

V příbězích jsme zjišťovali, jakým způsobem se sem Němci vraceli, zda a jak jsou přijímáni.

Třetí návrat – premonstráti

Zde nás zajímala více historie, ale i to, jak se měnili vztahy mezi lidmi a premonstráti.

Čtvrtý návrat – návraty soukromých zemědělců do kraje

Myslíme si, že soukromí zemědělci jsou pro krajinu důležití. Že místo dokáží oivit. Proto jsme se zajímali o to, jak se jim teď hospodaří, jaké mají problémy a zda jim město i stát vychází nějakým způsobem vstříc, či ne.

Pátý návrat – návrat dění a života

V této oblasti jsme navštívili několik organizací, které se snaží pomoci lidem, obnovit krajinu, ale i lidi, kteří se nějakým způsobem angažují a není jim lhostejná ne-moc dobrá situace zde na Tepelsku.

Na závěr ^{mychom chci} jenom říci, že jsme se bavili s hodně lidmi a poznali jsme, že ať zde byli Němci, komunisté, sověti, nebo demokraté, je-li člověk dobrý, zůstane jím, ať prožije jakýkoli režim.

Metodika

V rámci expediční skupiny Návraty jsme používali tuto metodiku:

- Studium odborné literatury
 - o historické studie
 - o dobové dokumenty, kroniky
 - o dobový tisk
 - o historické atlasy
 - o regionální tisk
 - o regionální mapy
 - o informační brožury a letáky

V první fázi expedice jsme se zabývali především studiem odborné literatury a jiných dostupných materiálů. V těchto materiálech jsme sbírali informace o dějinných a sociálních událostech na Tepelsku v průběhu 20. století.

Na základě těchto oblastí byli vytipovány problematické oblasti a zajímavá témata:

- Problematické oblasti
 - o vývoj vztahů Čechů a Němců
 - o vývoj vztahů okolí k premonstrátům
 - o vývoj problémů romského obyvatelstva
 - o vývoj politický
- Zajímavá témata ke zkoumání:
 - o návrat soukromých zemědělců do kraje
 - o vybudování trapistického kláštera
 - o činnost občanského sdružení Český Západ
 - o život „novopřistěhovalců“
 - o program obnovy venkova v Olbramově
- Dotazníky starousedlíků *st ? problematické oblasti nebo zajímavá témata*

K historickým pramenům jsme se rozhodli přistoupit kriticky; vytvořili jsme dotazník mapující poválečné období na Tepelsku a na jeho základě jsme se starousedlíky provedli hloubkový rozhovor o jejich životě, který se dotkl i výše zmíněných problémových oblastí. Dotazník tvořil rámec rozhovorů, obsahoval všechna témata, o kterých jsme se chtěli něco dozvědět, ale záleželo na každém jednotlivém tazateli a na atmosféře, která v rámci rozhovoru vyvstala, jakým způsobem byly otázky pokládány, v jakém pořadí a na co byl kladen větší či menší důraz.

Byly vytvořeny dotazníky i pro další skupiny respondentů. (viz příloha č.1)

Respondenti byli získáváni zpočátku na základě doporučení „odborníků“ (znalců místního prostředí – obrátili jsme se například na knihovníka premonstrátské knihovny

v tepelském klášteře). Osloveným byl vysvětlen cíl naší práce. Po dotazování respondentů a studiu odborné literatury, jsme zjištěné informace shrnuli do závěrečné práce.

Tepelsko

Město Teplá

Město Teplá (690 m n. m.) leží na pravém břehu řeky Teplá, svažujícím se mírně k jihozápadu. Tepelská vrchovina se svou nadmořskou výškou je otevřena větrům a deštům ze všech světových stran. Klima je tu drsnější s průměrnou roční teplotou 7–8 °C a s ročními srážkami kolem 700mm. Chladné klima a méně úrodná půda nejsou právě ideální prostředí pro zemědělství a chov dobytka, ze kterého mohl kraj jedině žít. Voda patří ke kraji. Je zde četně rybníků a rybníčků. Jediná větší řeka je Teplá, která pramení nad Mariánskými Lázněmi a po 64 km se vlévá do Ohře. Jinak je zde nesčetně pramenů a deštíky z nich jsou kyselky. Je zde dlouhá tuhá zima a krátké léto.

Stará historie

Podle německých historiků byla na území dnešní Teplé již v devátém století osada, která se stala základem pozdějšího města. První zpráva o existenci Teplé pochází z roku 846. Od 9. století patřil zdejší kraj Přemyslovcům. Kolem 10. století vzrostl politický význam Tepelska (pro založení Práského biskupství roku 973). V 11. století bylo Chebsko připojeno k Německé říši. V blízkosti Teplé vedly zemské hranice a Teplá byla křižovatkou obchodních cest. Byla tu také zemská brána, ke které byla zbudována tvrz. Kolem tvrze se usazovali zemědělci, řemeslníci a kupci.

První obyvatelé Teplé byli slovanského původu (Tepelští Chodové). V druhé polovině 12. století byl knížecím správcem zdejšího kraje, velitelem hraničářů a vlastníkem Teplé vojvoda Hroznata Tepelský z Ovence. Jeho otec byl z rodu Přemyslovců a matka z rodu Cernínů. Hroznata byl jedním z nejmocnějších šlechticů v zemi. Byl mu udělen titul "comes". Podle legendy se Hroznata, který se zrovna vrátil z Polska, oženil s ženou ze vznešeného rodu a brzy se jim narodil syn. Ten však brzy po narození zemřel společně s matkou. Tato smutná událost ovlivnila další Hroznatův život. Roku 1188 se Hroznata rozhodl zúčastnit 3. křížové výpravy. Podle legendy se však lekl nebezpečné cesty přes moře a křížáckého tažení se nezúčastnil. Papež mu jako náhradu za nesplněný slib přikázal založit klášter.

Hroznata tento úkol splnil a do nového kláštera povolal premonstrátské řeholníky z Prahy. Existenci Teplé a kláštera poprvé písemně dokládá pět listin z roku 1197. Začátkem 13. století Hroznata vstoupil do premonstrátského řádu a v klášteře zastával funkci probošta. Při plnění jednoho úkolu byl roku 1217 zajat německými rytíři a uvězněn ve Starém Kynšperku, kde 14. 7. 1217 zahynul. Po Hroznatově smrti převzal jeho majetek klášter. Tvrz postupně chátrala. Roku 1273 byl zbudován gotický kostel sv. Jiliji. 1278 došlo k odboji české šlechty proti králi (Přemyslu Otakarovi II.) a k válce s císařem Rudolfem Habsburským. Po porážce českého vojska na Moravském poli v roce 1278 vojsko Rudolfa Habsburského loupilo a pálilo zdejší kraj. Sedláci přehali do hor, pole zůstávala neobdělána, nastala bída, hlad a mor. Za vlády Jana Lucemburského bylo v roce 1322 Chebsko definitivně připojeno k českému státu a Teplá tím ztratila strategický význam zemské brány a celnice.

V té době vznikaly nové vesnice, přibývali řemeslníci a rozvíjel se obchod. V roce 1360 byl hospodářský rozvoj přerušena velkou neúrodou, následovala drahota a

bída. V roce 1380 – 1381 přišel mor. V první polovině 15. století zasáhlo husitské hnutí i Tepelsko a klášter a jeho panství utrpělo hospodářské škody. (klášter a město upadly do dluhů a hospodářství bylo téměř zničeno). V roce 1486 udělil král Vladislav II. klášteru kutací právo na těžbu stříbra. V roce 1582 odebral opat městu právo trhu a zakázal provozovat nekatolíkům živnosti. Roku 1583 si opat u císaře Rudolfa II. vyžádal nařízení, že všichni nekatolíci se musí odstěhovat z města.

Koncem 16. století byl všestranný rozvoj Teplé přerušen zhoubným požárem města i kláštera. Za svou historii klášter šestkrát vyhořel. V letech 1641 a 1643 Teplou vyplenila švédská vojska. Třicetiletá válka zcela rozvrátila hospodářství. Obyvatelstvo z náboženských důvodů a hlavně pro bídu opouštělo své domovy. Začátkem šedesátých let 17. století byl klášter přestavěn italským stavitelem D. Pinchettimem. Roku 1680 vypuklo selské povstání. Teprve v druhé polovině 18. století nastalo delší období mírového života. Klášter byl v tu dobu na vrcholu své hospodářské a politické moci. Stal se střediskem věd a umění.

Napoleonské války způsobily Teplé velké poválečné škody, které byly ještě znásobeny v roce 1811 státním národním bankrotem a tvelnými pohromami. Po válce pokračoval ekonomický a kulturní rozkvět zejména tepelského kláštera, který v první polovině 19. století přecházel na kapitalistické formy podnikání. Významný byl též rozvoj kultury a umění. V klášteře působili přímí účastníci a organizátoři revolučních událostí roku 1848. I když byla revoluce v roce 1848 a 1849 politicky poražena, odstranila feudální vztahy a uvolnila cestu dalšímu rozvoji kapitalismu. V roce 1849 byla zrušena roba a byla provedena reforma státní správy. I v druhé polovině 19. století zůstal zachován zemědělsko – řemeslnický charakter Tepelska a většina obyvatel byla zaměstnána v zemědělství a v lesnictví. Obyvatel hodně přibývalo.

Zakládaly se spolky na podporu chovu dobytka, zemědělství a včelařství, i spolky umělecké, kulturní, náboženské a sportovní. Značná část obyvatelstva byla zaměstnána v klášterních budicích. Před první světovou válkou byl Tepelský klášter na vrcholu svého všestranného rozkvětu. Vyhlášení samostatného československého státu 28. října 1918 vyvolalo velký odpor mezi sudetskými Němci. Ti založili provincii Německé Čechy a žádali o připojení této provincie k Rakousku. Teplá (město i klášter) byla obsazena českým vojskem 6. prosince 1918 a okresní úřad byl podřízen České národní radě v Praze. Ekonomické a sociální problémy v pohraničí první republika nevyřešila.

Životní úroveň zdejších obyvatel byla na začátku 20. let velmi nízká.

Nová historie

Radikalizace rostla po roce 1933, kdy se v sousedním Německu dostali k moci fašisté v čele s A. Hitlerem. Henleinova Sudetoněmecká strana získala ve volbách roku 1935 v Teplé většinu hlasů (65%). Došlo k veřejným protistátním projevům Němců a úřady museli sjednat pořádek. Henleinovci terorizovali českou menšinu a Židy. Henleinova strana v roce 1938 podle Hitlerových směrnic vytyčila požadavek připojení Sudet k říši a požadavek svobody pro nacistickou ideologii. Dne 23. září československá vláda vyhlásila mobilizaci, což vyvolalo velký odpor Němců. 6. října 1938 odešla z Teplé československá armáda a všichni čeští obyvatelé a do města vpochovala německá branná moc, nadšeně vítaná všemi obyvateli. 1. září 1939 přepadením Polska začala 2. světová válka. Všichni mladí muži s nadšením a s vírou v rychlé vítězství odešli na frontu.

Německo v důsledku ztrát na sovětské frontě vyhlásilo začátkem roku 1943 totální mobilizaci a začátkem roku 1945 dokonce odvod 16letých chlapců. Již v roce 1939 se na Tepelsku projevil nedostatek pracovních sil a tepelský magistrát požádal Zemský pracovní úřad o přidělení válečných zajatců. V srpnu byl v Teplé zbudován zajatecký tábor. V roce 1942 byly klášteru zkonfiskovány Mariánské Lázně a stalo se z nich lazaretní město. V posledním roce války do Teplé přicházeli noví uprchlíci (Němci), kteří utíkali před vítězími armádami spojenců. Při náletu 25. prosince 1944 zahynulo 6 lidí a byly poškozeny budovy v Sokolovské ulici. V dubnu 1945 procházely Teplou tři pochody smrti. 6.května 1945 Teplou obsadila americká armáda. V tepelské škole a v klášteře byla americká kasárna. Ministerstvo vnitra jmenovalo pro dočasnou správu tepelského okresu okresní správní komisi, v městě působila místní správní komise a na vesnicích vládní komisaři. Jejich hlavním úkolem bylo převzetí státní správy, zabezpečení majetku, jmenování národní správy nad majetkem Němců a osídlování. Americká armáda, kterou koncem listopadu 1945 vystřídala naše armáda, zajišťovala konzolici poměrů a především odzbrojení Němců. V klášteře byl zřízen sběrný tábor německých válečných zajatců, kteří se po odzbrojení vraceli domů. V prvních poválečných dnech se konali domovní prohlídky. 3. září byla domovní prohlídka provedena i v tepelském klášteře. Při této prohlídce byly nalezeny zbraně a stará vysílačka. Řeholníci byli obviněni ze špionáže a opat s převorem byli uvězněni v Chebu. Německé obyvatelstvo bylo zbaveno čs. státního občanství a bylo organizovaně odsouváno do Německa. Před odsunem byli Němci soustřeďováni ve sběrném táboře. Před jejich odjezdem se konali přísné osobní prohlídky, při nichž byly zabavovány cennosti a vše co bylo nad 50kg nejnütnějších potřeb. Celkem muselo Tepelsko opustit 14651 lidí. Tepelsko se zcela vylidnilo a nastaly velké problémy v zásobování a v zemědělství. Do Teplé po odsunu Němců přicházeli nejen noví čeští a slovenští obyvatelé, ale také volyňští Češi ze SSSR, reemigranti z Polska, Maďarska a Rumunska i noví osídlenci z Bulharska.

Návraty

První návrat - Osídlení a odsuny

Vyhláška

Osoby, které jsou určeny pro vyhoštění mají zanechat byty v pořádku. Pro jednu osobu povolena zavazadla: 1 kus zavazadla o hmotnosti nejvýše 50kg a menší zavazadlo o hmotnosti nejvýše 10 kg.

Ostatní věci se zanechají na místě: např. záclony, koberce, stolní lampy, visací zrcadla, umývadla, části zařízení, ubrusy, 2 ručníky, v postelích matrace s prostěradlem a alespoň po jednom polštáři a pokrývce musí být čistě povlečeno.

Zavazadlo nesmí být zabaleno do koberců nebo povlaků.

Ten, kdo toto nařízení poruší, nenastoupí do transportu, ale nastoupí práci ve vnitrozemí.

Okresní správní komise

(Langhans, E.: Z historie jedné vesnice na Chebsku. Občanské sdružení Pomozte si sami. Olbramov 2001)

Odsuny Němců

Při zkoumání odsunu Němců jsme se setkali s různými interpretacemi. Oficiální dokumenty např. nazývají odsuny 2.5 milionů Němců z roku 1945-1946 jako transfer, nebo-li přesídlení. Zaštiťují se tím, že tento akt byl proveden v plném souladu s tehdy platným obecným mezinárodním právem i poválečným partikulárním právem vytvořeným Spojenými národy. Především jde o závěry Postupinské dohody z roku 1945, zejména o její XIII. část: „Spořádané humánní transfery (přesídlení) Německého obyvatelstva z Polska, Československa a Maďarska“. Ne zcela organizované a nehumánní excesy provázené (krádeže, vraždy, samosoudy, atd.) přesídlením Němců do americké a sovětské okupační zóny bývají označovány jako tzv. Divoký odsun. Ten také spolu tzv. útekem Němců z ČR jako by podle oficiálních dokumentů vůbec neexistoval, neboť ho: „Nelze spojovat s mezinárodně regulovaným transferem“. (Potočný, in Kural, 1996, str. 180). První Český prezident V. Havel se Němcům veřejně omluvil (Česko-německá deklarace). Dekrety prezidenta E. Beneše:

Krátce po uzavření Mnichovské dohody, kdy už bylo území ČR okleštěné, prezident Beneš abdikoval a odešel do zahraničí. Tam bylo v roce 1940 vytvořeno prozatímní státní zřízení. Prezident jmenoval vládu a Státní radu republiky. Po válce se prezident (Beneš) vrátil do ČR a mezi jeho první kroky patřilo vydání dekretů.

Dekrety týkající se Němců:

1/ Dekret z 19. 5. 1945 č. 5/1945 Sb. o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů.

2/ Dekret z 21.6. 1945 č. 12/1945 Sb. konfiskaci o urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa.

3/ Dekret z 25. 10. 1945 č. 108/1945 Sb. o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy.

Osidlování a pozemková reforma 1946

V pohraničí bylo v roce 1946 asi 1,500.000 ha německé zemědělské půdy, z toho 1,000.000 ha v Čechách, dále v pohraničí leželo asi 750.000 ha německé lesní půdy. Bylo proto potřeba dosídlit nejméně 100.000 zemědělských usedlostí a přesunout nejméně 500.000 lidí. Tato akce měla za úkol počeštit celé okresy, přeorientovat zemědělskou výrobu a na desítky let dopředu měla určit cesty zemědělského vývoje téměř jedné třetiny výměry půdy českých zemí.

Byla rozdělena na několik etap. V první etapě došlo k osídlení německých zemědělských usedlostí střední velikosti, což bylo v té době pro zemědělskou výrobu nejvýznamnější. Šlo přibližně o 100.000 usedlostí, z nichž bylo přibližně 50.000 v Čechách a zbytek na Moravě a Slezsku. Dřívější kolonisté na Slovensku odevzdávali ve většině případů své usedlosti slovenskému Národnímu fondu a dostávali náhradní výměry v osidlovací akci v českých zemích.

Co se týkalo zahraničí, v této době přijeli pouze první skupiny zemědělců z Polska a jednalo se o přemístění zemědělců z Jugoslávie, Rumunska a Francie. V rámci tak zvaného vojenského osidlování bylo na Moravě usazeno také 300 českých partyzánů z jugoslávské armády. Vcelku bylo tedy v první etapě osídleno 250.000 ha německé zemědělské půdy a byli tak osídleny všechny zemědělské objekty do velikosti 20 ha. Zbytek zůstal jako rezerva pro příští osidlovací akce.

V druhé etapě bylo plánováno dosídlit usedlosti nad 20 ha, avšak hlavně celé pohraniční okresy jež jsou hornaté a chudší a u nichž bylo potřeba přesunuté zemědělce přeorientovat na jinou výrobu, než byli dosavadně zvyklí. Počítalo se s tím, že 200.000 ha půdy, jež byla dosud obdělávána jako orná, bude určen k vytvoření velkých potravinářských družstev, jejichž význam prý bude pro budoucnost přímo nesmírný. Byli také „pečlivě“ vybrány okresy k zalesnění, ať již z důvodu nevhodnosti kamenité půdy pro zemědělství, nebo z ohledu obrany státu. Tato pozemková reforma byla dílem, na němž měla rozhodující podíl komunistická strana.

Cituji: „Provádíme národní očistu půdy od cizáků, likvidujeme pozůstatky feudálního středověku, pomáháme drobným zemědělcům, zajišťujeme pohraničí a zabezpečujeme naši osvobozenou republiku. Konáme veliké dílo státního, národního a sociálního významu. (...) Musíme tedy rychle přivést ke zdárnému konci všechny akce nové pozemkové reformy – k posílení politického vlivu všech důsledných představitelů pracujícího lidu.“

(Kotátko, 1946, str. 28)

Souhrn z rozhovorů se starousedlíky – poválečnými dosídlenci

V našich rozhovorech jsme se setkávali s různými životními příběhy, názory na režim i na Němce. Většina lidí sem do Teplé přišla v rámci osidlování. Mohli si dokonce za asistence SNB vybrat dům, ve kterém chtějí bydlet a Němce, kteří dům obývali buď mohli vyhnat, ale většina s nimi sdílela nějaký čas společné hospodářství. Němci je do-

konce učili hospodařit a starat se o hospodářství a vycházeli spolu dobře. Jsou samozřejmě i tací, kteří k Němcům dobrý vztah neměli a využívali možnosti stěhování způsobem „vybydlování“, tzn. stěhování se z domu do domu, když už nebyli na místě spokojeni.

Po druhé světové válce, podle slov dotazovaných, vypadala Teplá poměrně dobře. Němci se prý o město starali. Cesty byly dlážděné a bylo tady mnoho barokních domů, které se v 60. letech bourali.

50. léta byla charakteristická kolektivizací zemědělství. Komunisté zabavovali majetek a pomocí nucených kontingentů se snažili zemědělce přimět ke vstupu do družstva. Někteří se snažili plnit určené dodávky, ale někteří na to nestačili a do státního statku raději vstoupili.

Rok 68 prožívala většina klidně. Někteří doufali, že se česká republika stane demokratickou zemí, ale obsadila ji sovětská armáda. Nějaký odpor samozřejmě byl, ale ne nijak bouřlivý. I klášter Teplá v tomto roce obsadila sovětská armáda.

V roce 89 se lidé hodně rozdělili, hlavně politicky a vztahově se od sebe odtáhli. Prý se ukázalo, jaký kdo je. Ekonomicky se město vzchopilo, byli zde tři banky, ze kterých dnes nezbyla ani jedna. Starosta města zůstal po roce 89 stejný, ale velmi zadlužil město kvůli nějakému nevýhodnému úvěru. Do kláštera se vrátili premonstráti. Vztah lidí k nim nebyl povětšinou kladný. Někteří mu vyčítali, že je bohatý na úkor města a že sympatizuje s Němci. Někteří s nimi udržovali dobrý vztah a hodně lidí chodilo do kostela.

Vztah k okolí má většina lidí kladný a s okolím srostla. Jen si stěžují na drsné podmínky kraje, hlavně na chladné počasí. Největší problém zde vidí v nedostatku pracovních příležitostí a nevidí tady žádnou perspektivu pro mladé lidi. Dříve tu byli prý i lepší kulturní možnosti. Většina by také chtěla znovu prožít svůj život zde.
(viz příloha č.2)

Druhý návrat – návraty odsunutých Němců

Názor obyvatel k návratům Němců

Konfliktní minulost česko-německého soužití zůstává přítomna v postojích některých lidí a na pozadí současné situace tvoří znepokojení v aktuálních česko-německých občanských vztazích, což se dozvídáme i z mnoha jiných zdrojů. Přesto jsme hovořili s lidmi, kteří na odsun Němců vzpomínají jako na událost, která jim vzala blízké lidi s nimiž skoro rok sdíleli společnou domácnost, hospodařili spolu a po odsunu do kláštera se jim i nadále snažili pomoci dovezením trocha potravin, než byli odsunuti úplně. V této oblasti to není ojedinělý případ, kdy spolu Češi a Němci sdíleli nějaký čas společnou domácnost. Jako nejhorší fáze odsunů jsou označovány první týdny po skončení druhé světové války, kdy docházelo na některých místech pohraničí k útěkům, vyháním a vysídlování sudetských Němců.

Otevření hranic mezi Spolkovou republikou Německo a tehdejším Československem vyvolalo atmosféru společenské euforie, která zasáhla obyvatele českého, ale také německého pohraničí. Došlo k výraznému zlepšení kontaktů a vytváření nových vazeb mezi obyvateli českého a německého pohraničí.

Rychle vznikaly rovněž různé vazby územní spolupráce, i obec Teplá navázala a soustavně udržuje partnerské vztahy na opačné straně hranice.

Někteří z potomků sudetských Němců, kteří dříve v této oblasti žili, podle slov obyvatel navštěvují město a stojí i o to si dům svých předků prohlédnout. Je pochopitelné, že někteří z nynějších obyvatel Tepelska mají strach o svůj majetek, ale někteří jsou ochotni jim dům ukázat a dokonce je pozvat dál. Názory na Němce se tedy liší.

Prolínání občanských společenství obou národů bude zřejmě vznikat postupně v závislosti na vyrovnávání životních podmínek, vzájemné tolerance, pochopení minulosti a úrovně po obou stranách hranice.

Třetí návrat – Premonstráti

Stará historie Kláštera Teplá



Klášter Teplá byl v roce 1193 – 1197 založen českým dvořanem Hroznatou Tepelským. Hroznata se stal správcem klášterního majetku. V květnu roku 1217 byl zajat chebskými rytíři, kteří byli nepřáteli kláštera. Nesložil požadované výkupné a byl umořen ve vězení hlady 14. července 1217. Teprve v roce 1897 byl prohlášen za světce. Tepelský klášter se na 80 let stal centrem kraje po stránce duchovní, kulturní a hospodářské. Ve 13. století sloužil klášter jako rodové pohřebiště pánů z Gutštejna.

Klášter za svou historii šestkrát vyhořel. Během 30.leté války byl klášter čtyřikrát vyplněn Švédy. V 17. a 18. století mohl opat Raymund Wilfert přikročit k velkolepé barokní přestavbě konventu (obytná část kláštera). V 19. století byly Mariánské lázně s klášterem rozšiřovány a zvelebovány. Klášter se podílel na stavbě železnice mezi Mariánskými lázněmi a Karlovými vary a zavedl do Teplé roku 1898 telegraf a telefon. Roku 1907 zřídili poštovní úřad se spořitelnou. Ve 20. století postavil Gilbert Helmer budovu nynější knihovny, umělecké i muzejní sbírky v letech 1902 – 1907. Museum obsahovalo hlavně sbírku přírodnin, kuriosit, mincí a optických či elektrických přístrojů.

Na počátku 20. století byl klášter na vrcholu hospodářských sil a politické moci. Klášterní knihovna, druhá největší v našem státě, má více jak sto tisíc svazků z toho více jak 1149 rukopisů.

Přepadení tepelského kláštera

V listopadu 1949 stanovila komunistická moc postup likvidace klášterů, zabavení jejich majetku. Celá „akce“ začala v dubnu 1950 a ukončena byla v květnu 1950 (na podzim téhož roku skončila obdobná akce vedoucí ke zrušení ženských klášterů). V rámci akce státní bezpečnosti s názvem „Vyklízení klášterů“ byli tepelští řeholníci odvezeni do internačního tábora v Broumově. Kláštery byly přepadány většinou v noci. Stejně tak tomu bylo i v případě tepelského kláštera. Klášter přepadla státní bezpečnost, která ho celý vyrabovala. Zabavili mnoho cenností : Hroznatovu mísu, zlaté předměty, prsteny...

Co nesebrali, zničili.

Po vyklizení kláštera byla budova obsazena československou armádou, která tam zůstala až do roku 1978. Státní péče o budovy i mobiliář byla minimální. Pouze muzejní křídlo kláštera nebylo v tak špatném stavu, neboť zde sídlilo velitelství posádky. Ostatní budovy chátraly, zdívo bylo silně poničeno, historická výmalba byla zničena. Jako příklad hrubého vandalství lze uvést odstřelení klášterního pivovaru: jeden z velitelů vojska nebyl spokojen s výhledem ze svého okna, před nímž mu překážel pivovarský komín. Při odstřelu komínu vzal ale za své pivovar celý, spolu s mlýnem, rybářstvím, chladicím zařízením a vodní elektrárnou. Celkově areál kláštera pustl a byl velmi neudržovaný. Nedařilý klášterní hřbitov s opatskými hrobkami byl zneuctěn. Například s lebkou mučedníka sv. Kandida hráli vojáci kopanou. Vzácné ostatky blahoslaveného Hroznaty se podařilo administrátoru farního úřadu v Mariánských Lázních Metoději Cetlovi r. 1952 zachránit od důstojníka armády výměnou za dvě láhve alkoholu.

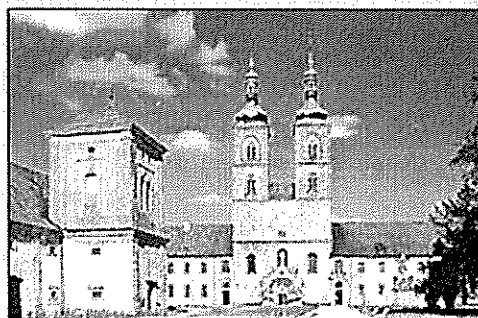
Nová historie Kláštera Teplá a vztah obyvatel k premonstrátům

V poslední čtvrtině 19. století byl zvolen za opata kláštera Gilbert Johann Helmer. Po svém zvolení se ujal realizace svých plánů na obnovu a zvelebení kláštera. Vznik ČSR je označen historikem kláštera dr. B. Grasslem jako pro klášter nešťastný. Opat Helmer byl skutečně vysoce reprezentativní osobností. Musel zvládat i vysoce náročná společenská setkání, zvyšující prestiž kláštera.

K rozporuplnosti jeho veřejné a politické činnosti musíme konstatovat, že byl činníkem Německé křesťanskosociální strany, jež byla oficiálně vůči ČSR loajální a zároveň však udržoval čilé styky se Sudetoněmeckou stranou, konkrétně se samotným K. Henleinem. Lze tedy říci, že jeho nepřátelský postoj k první republice byl spíše osobního rázu a zvláště se utvrdil na základě hmotných ztrát kláštera, způsobených touto republikou.

Z obecnějších Helmerových zásluh o řád a katolickou církev je možno připomenout znovuuvedení řádu premonstrátů do Bavorska. Inicivoval také zřízení okresní nemocnice v Teplé. Během jeho funkčního období nechal postavit řadu podniků, v klášteře např. mlékárnu a kovárnu, nechal zřídit zahradnictví, sklárnu a základní školu v níž měl sídlo i poštovní úřad s telegrafem osady Teplá – Klášter a mnoho dalších věcí.

První světová válka představovala pro klášter těžké období, neboť byl zatížen odvodou dávek potravin, válečnými půjčkami a zřízením lazaretu v Mariánských lázních i v klášteře. Přes tíživost válečných podmínek byla v Teplé náležitě oslavena památka 700. výročí mučednické smrti zakladatele kláštera blahoslaveného Hroznaty. Bolestné pro Helmera bylo zestátnění části Mariánských Lázní v rámci první pozemkové reformy koncem léta 1929. Projevil otevřenou podporu



na rozbití ČSR státní integrity prostřednictvím mnichovského diktátu. Byl také autorem uvítacího dopisu „krajanům a farníkům“ při obsazení Tepelska Wehrmachtem dne 6. října 1938. Otevřeně v něm označuje dvacetiletí ČSR za utrpení (pro Němce) a děkuje „Vůdci“ za osvobození z područí. Následující rok se nesl ve znamení Helmerova poklonkování nacistické moci, což je doloženo jeho blahopřáním k Hitlerovým padesátým narozeninám.

Přes zpočátku se úspěšně rozvíjející kolaboraci s nacizmem měl však brzy poznat, že z jejich strany klášter nic dobrého nečeká. Nebyl sice, na rozdíl od jiných klášterů zrušen, ale zřejmě měl na mále, o čemž svědčí písemné vyrozumění ministra Fricka, který tak reaguje na opatřovatelův květnový dotaz a teprve v září mu oznamuje, že nebyl shledán důvod ke konfiskaci kláštera, což ale zároveň znamená, že hledán byl. Nakonec ale Helmer jen stěží existenci kláštera uhájil jen díky svým dřívějším „zásluhám“ a společenským stykům.

Jako daň za Hitlerovskou blahovůli se musel klášter během druhé světové války podílet na vydravování zajateckého tábora, hostit německou pracovní službu a porodnici německých svobodných matek. Nad klášterem dohlíželo gestapo. V očích tehdejší české veřejnosti však přetrval již natrvalo negativní obraz tepelského kláštera jako střediska militantního němečtví a kolaborace s nacismem.

Po válce bylo proto s německými řeholníky i s klášterním majetkem nakládáno dosti brutálně a jeho členům byli nespravedlivě připisovány i činy, jichž se nedopustili. Jako například spoluzodpovědnost na úmrtích z pochodů smrti, které přenocovali v blízkosti kláštera v roce 1945 (16., 23. a 25. dubna).

Byli to transporty z desítek tisíc vyčerpaných, hladových a špatně oblečených ubožáků, válečných zajatců a vězňů z koncentračních táborů, které se nacisté pod vlivem blízkých se spojeneckých vojsk z východu i západu rozhodli zlikvidovat a zahladit tak stopy svého barbarství. V prvním transportu, který přenocoval u kláštera bylo asi 800 vězňů koncentračního tábora z Buchenwaldu, další dva pochody byli převážně ženy ze Svatavy (1000 vězňů) a z Nové Role (600 vězňů). V nich zahynulo asi 18 vězňů, a dalších 5 bylo objeveno ve třech hrobech u cest, kde zemřeli.

Klášter ani faráři nemohli sami rozhodovat o pohřbu mrtvých bez předchozího ohlášení úřadům. Žádost o povolení k pohřbení mrtvých bylo zamítnuto. Byli nedůstojně zahrabáni v jámě na odpadky za klášterním hřbitovem.

Teprve nedávno, po seznámení se všemi historickými fakty, byl změněn nápis na pomníku pochodům smrti, který svým obsahem po několik desetiletí urážel Klášter premonstrátů Teplá.

(viz příloha č.3)

Současné aktivity kláštera

V současné době probíhají na klášteře četné opravy, jelikož je po válkách ve 20. stol. značně poškozen. Klášterní prostory mohou nabídnout ubytování v luxusním hotelu. Hlavním skvostem kláštera je knihovna, která je druhá největší tohoto typu v České republice. Obsahuje přes 100 000 svazků a z toho je 1149 rukopisů. Mimo jiné je možné shlédnout muzejní expozici, kde je prezentován výběr z klášterních sbírek v podobě obrazů, soch, drobné plastiky, porcelánu, cínových předmětů, bohoslužebných textilií atd.

Čtvrtý návrat – soukromí zemědělci

Protokol o výsledku zemědělce A. B. Z okresu Humpolec

Podle vládního usnesení o plnění 5 LP zemědělství, upozorňuje Vás MNV, že výmlat obilí musí být prováděn s okamžitou platností v nočních hodinách, tj. od 24 hod. do 6 hod. (...) Nebude-li dbáno tohoto výměru, vystavujete se nebezpečí přísného trestního řízení pro sabotování 5 LP.

(...) Proč nemáte dosud podzimní orbu?

Při mém hospodářství přichází v úvahu cca 13 ha podzimní hluboké a mělké orby. Z této výměry mám provedenou orbu jen na 10 ha a na 3 ha je ještě prováděti. Tuto plochu jsem již nestačil zorati, neboť jsem měl nedostatek pracovních sil, takže mi na to nezbylo času.

Jak jste provedl ošetření luk?

Jak v roce 1951 tak i v roce 1952 jsem provedl nedostatečné ošetření luk. Jen část jsem zavláčil a přihnojil. Na ostatní louky mně již nezbyl čas. Proto také úroda pícnin nebyla v těchto letech jak bylo potřeba.

Proč jste porazil v době žní dvě kozy bez ohlášení na MNV?

V době žní, kdy jsme přivezli domů nějaké obilí, dostali se k němu naše dvě kozy. Pravděpodobně se nažraly tohoto obilí, takže onemocněly (nafoukli se), a proto jsme je porazili a maso jsme doma spotřebovali. Porážku dvou koz jsem nenahlásil na MNV a ani jsem nezaplatil příslušný poplatek za tuto porážku.

Jak jste plnil dodávkové úkoly za okupace a do roku 1950?

Za okupace a po osvobození a do roku 1950 jsem plnil dodávky vždy na 100%. V té době se mně dodávky plnily lehce, neboť tyto nebyly tak veliké jak mám nyní. Podle mého názoru není možné na mém hospodářství více vyrobiti než vyrobím já. (...) Dále uvádím, že jsem z První světové války těžký invalida, neboť mám v bérce amputovanou pravou nohu a používám protézy. Tímto je má výkonnost značně snížena.

(Literární noviny, 23.května 1991, č.21, str.3)

Soukromé hospodaření

Politika KSČ cílevědomě směřovala k likvidaci všeho soukromého podnikání. Soustředěná kampaň pro společné hospodaření a pro založení zemědělských družstev začala v roce 1952 a v následujících letech se stupňovala a nabývala charakteru násilného donucování ke vstupu do zemědělských družstev, pomocí nesplnitelných nucených kontingentů, nebo vyhrožování vysídlením celé rodiny na určené místo.

Po založení družstva však silně vzrostl tlak na soukromé zemědělce. Každým rokem někteří z nich do Státního statku vstoupili.

Zemědělská politika komunistického režimu se však nespokojila se založením a rozšířením Státních statků, ale směřovala k vytváření velkých zemědělských celků.

Politický převrat v roce 1948 vnutil občanům obcí mnoho změn, které se nepříznivě dotkly nejen jejího kulturního života, ale především jejich hospodářského řízení. Kolektivní hospodaření se uplatňovalo i tam, kde to naprosto nebylo vhodné. Do vedoucích funkcí byli dosazováni lidé, kteří práci v zemědělství nerozuměli, a ve snaze mít co nejlepší výsledky způsobily škody jako např.: úhyn dobytka, či naprosté vyčerpání půdy, což způsobilo v následujících letech stagnaci života obcí i zpomalení jejich rozvoje.

Politický převrat v roce 1989 přinesl družstevníkům možnost vystupovat z družstev i s půdou, kterou kdysi do družstva vložili. Mnozí tak udělali a obnovili svá soukromá hospodářství, jiní sice samostatně nehospodaří, ale svou půdu družstvu pronajímají. Jejich práce není ani nyní nijak lehká. Dnes, po vstupu do EU, centrála v Bruselu rozhoduje, kolik obilí, masa, mléka cukru a další produkce mohou vyrobit jednotlivé členské země a podle toho stanoví dotace s rozdílem pro stávající a nové členské země.

Uveďme si pro příklad příběhy pana N. a pana J., soukromých zemědělců.

Pan N.

„Jo! Moje rodiče? Ty přišli po válce v roce 1945 a po Němcích si koupili baráček. No a pak jsem se narodil já, to bylo v roce 1948, to už je doba co? Vyrůstal jsem v tradičně zemědělské rodině, proto jsem si k zemědělství vybudoval vztah. To víte zemědělská tradice se v naší rodině přechovává z generace na generaci. Jako mladej jsem se vystudoval na mechanika a hned po vojně mě zaměstnali ve státním statku jako traktoristu, ale proto e jsem byl schopnej, to se nechci vychloubat, ale to je pravda, tak jsem pracoval i jako mechanik, zootechnika, agronom a veterinář. Ale to si nemyslete. Já jsem nikdy nevstoupil do strany. Mě ty prestižní místa nabízeli sami já se je o nic nežádal, oni mě prostě potřebovali protože jsem byl užitečnej. Ale neměli to se mnou lehký hošani. Já se jen, tak tahat za nos nenechal, když se mi něco nelíbilo tak jsem jim to prostě řekl. Kolikrát jsem měl i problémy, ale to oni se mě báli. A hlavně jakej blbec by jim tam dělal všechnu práci najednou? No, oni mě prostě potřebovali. Já jsem měl dobrý organizační schopnosti a taky jsem si se vším uměl poradit. No ale to je jedno. Na co že jste se to ptali? Jo komunisti a majetek? No ten mi zabavili v roce 1953, teda ně mě, ale rodičům. Oni měli hospodářství, já ho ale pak v roce 1989 zpět nechtěl, já jsem se toho bál. Ale o pár let pozdějc když jsem viděl že to sousedům soukromím zemědělcům docela jde tak jsem si koupil vlastní dům a techniku pro obdělávání půdy a začal sám hospodařit na pronajaté půdě. Během toho jsem byl ještě zaměstnán jako technik u jednoho soukromého zemědělského statku. Sám hospodařim jenom poslední rok (2003/04). Ted' jsem v důchodu a pracuju pouze na svém hospodářství, které si obstarávám úplně sám se svou man elkou, ale co vám ženská pomůže na poli že jo! Já si prostě všechno dělám sám jen daňová příznání mi provádí účetní. Ted' mám 40 krav, které chovám na zástav. Pozemků mám 100 ha, který si pronajímám. Nikdy jsem nepřemýšlel o tom že bych přestal hospodařit, ale po státních statecích zůstala půda tak zhuntovaná, že už se to nedá nikdy do pořádku.

Dostávám dotace od EU a ta z.....á EU zakázala zemědělcům tady v pohraničí hnojit a orat na 5 let. Nesmíme zavázet ani močůvkou. Podle mě by se neměla nechávat pole le et ladem, mělo by se s ní něco dělat, ta „EU připlácí na devastaci“. Chemická hnojiva a prostředky nepoužívám, protože jsem ekologický zemědělec. Mám ekofarmu. Co je krásný

na hospodaření? Tak to vám řeknu přesně, hovno, je to dřina od rána do večera. Techniky mám dost, nakoupil jsem si ji ještě než jsem začal hospodařit, ale v současnosti je cenově nedostupná, což vidím jako problém u ostatních zemědělců. Problém je taky v monopolu zpracovatelských organizací, které diktují výkupní ceny, které bývají nevýhodné a často pod cenou. Ale já krávy prodám vždycky. Zním lidi a nějaká cesta se vždycky najde. Osobně se tady v tom kraji cítím dobře, ale někteří lidé mě tu nemají rádi, buď ze závisti nebo pro moje přímé vyjadřování. Já prostě každému řeknu co si myslím a některý lidi to nemaj rádi.“

Pan J.

„Jsem rodák z Rankovic. Rodiče přišli po válce z Polska (ze Zelova) v listopadu v roce 1945. Měli tu původně hospodářství. Rankovice byli krásná vesnice, nejvíc dosílená. Na přelomu 58 a 59 let se chodilo do státních statků. My jsme tam nešli – hospodařili jsme na svém. Každý měsíc se nás snažili přesvědčit, abychom vstoupili do JZD. S odřenými zády jsme plnili dodávky (50 metrů pšenice). Když jsme dodávky nesplnili museli jsme dávat náhrady (komunisti nám prolezli barák a brali všechny cenné věci). Nucené dodávky (kontingenty) prodávali za směšné peníze. JZD nás donutilo pronajmout si půdu těch, kteří odešli (nucený pakt). Pronajatou půdu jsme museli obdělávat. To samozřejmě nešlo a 90% lidí najednou vstoupilo do státních statků. Škola tu nebyla, a tak jsme chodili nejdříve do Putnova a pak do Teplé. Vyučil jsem se v Chebu (mechanikem). Potom jsem pracoval jako opravář na statku. Roku 1970 jsem se oženil. Přibližně v 92. roce byli restituce – nic tu nefungovalo. Můj děda byl partyzán (když mu bylo 18 let, tak se oženil s ženou, které bylo okolo 60ti let). S hospodařením rozhodně neskončím. Je na tom hezké, že jsem stále v přírodě a že mi nikdo neporoučí (jsem sám sobě pánem). Ovšem takové ošklivé počasí mi může mou práci velmi znepríjemnit. Mezi mé největší problémy patří: nedostatečné služby pro zemědělce, chybějící technika (navrhoval jsem, že by se nějakí soukromí zemědělci spojili a měli tu techniku dohromady, oni jsou však nepřístupní). Půjčky ani odbyt produkce takové problémy nejsou. Snažím se na půdu pokud možno nedávat chemické postřiky, ale bez toho to nejde.“

Pátý návrat – návrat dění a života

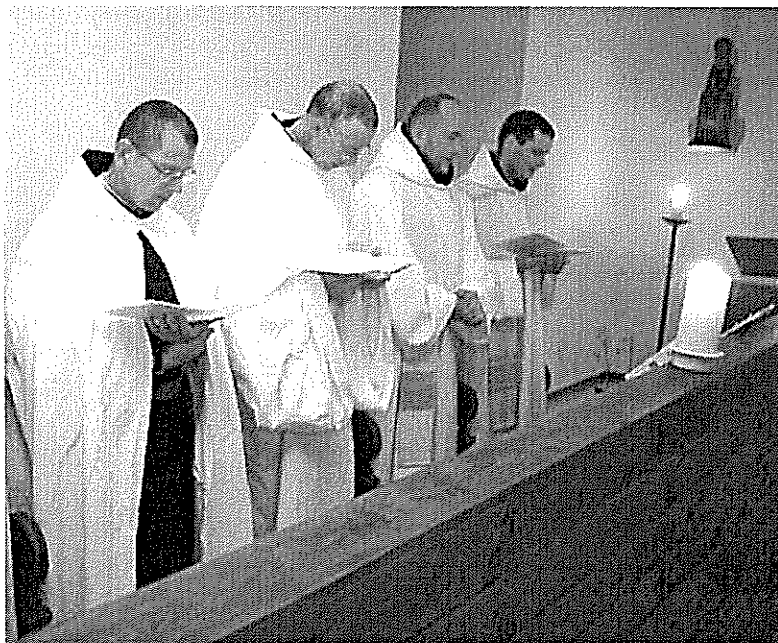
Trapisté

Dlouho před založením novodvorského kláštera odešli první bratři z Čech do opatství Sept-Fons ve Francii. Když přišli někteří z nich, po velmi obtížném hledání vhodného místa na celém území naší republiky (bylo prověřeno téměř 50 lokalit), jež mělo splňovat podmínku odloučenosti od příliš civilizovaného prostředí, byl pro realizaci kláštera vybrán Nový Dvůr u Dobré Vody v karlovarském okrese. Je nemovitou kulturní památkou postavenou v barokním slohu těsně po polovině 18. století. Zároveň je typem památky, na kterou devastující komunistické hospodářství dolehlo nejvíce a přivedlo ji a na konec její existence. Založili zde první klášter po pádu komunismu v Česku.

Jedná se o mnišský řád v rámci římskokatolické církve, který se historickým vývojem v 17. století vyčlenil v kláštere La Trappe ve Francii (odtud trapisté) ze světově proslulého cisterciáckého řádu. Navazuje však na něj, o čemž svědčí i oficiální název *Cisterciácký řád přísné observance*. Slovo observance je latinský název pro pravidlo či řeholi. Trapisté se snaží o návrat k původním kořenům řádu, jak je formuloval na samém počátku 12. století zakladatel cisterciáků Bernard z Clairvaux. Motivem je prostý život v modlitbě a práci, která musí každý klášter samostatně užít.

V lednu to bude pět let, co skupinka řeholníků z Francie objevila toto překrásné místo a u druhým rokem žije na staveništi kláštera 12 mnichů. V konečné fázi bude v klášteře ubytováno 42 osob.

Sedmkrát za den a jednou v noci se modlí. Důležitá je pro rovnováhu i práce, osobní modlitba a četba doporučených knih. Život v komunitě zajišťuje osobní rozvoj. Trapisté pečují o lesy, které obklopují klášter i o stádo ovcí. S okolím mají dobré vztahy a na podporu nedaleké romské komunity uvedli v roce 2000 projekt na podporu integrace této komunity do společnosti. Postupem času vzniklo samostatné občanské sdružení Český západ, které je i nadále klášterem podporováno.



Budovy (původně ve stavu vhodném na první pohled k demolicí) se postupně mění v klášter. Starou barokní část dvora doplnil jednoduchostí minimalistického stylu architekt John Pawson. Nový kostel podle jeho plánů je už téměř hotový.

Ve východním křídle, má vzniknout skriptorium (knihovna), kapitulní síň a ošetřovna. Hotové by mělo být spolu s kostelem. V bývalém ovčínu se zřídí klášterní hospic pro návštěvníky kláštera s poskytovaným ubytováním a stravováním. V přízemí budou prostory pro stravování se zázemím a kuchyní, v patře (podkroví) pak ubytovací pokoje. Zároveň zde bude i místnost s hygienickým vybavením pro přenocování lidí v tísní a bezdomovců. Kapacita hospicu je 36 ubytovaných osob. V nové jižní stavbě bude zajišťována činnost pro obživu mnichů. Zahrne též trafostanici a kotelnu pro obsluhu areálu teplem, bude mít sad s ovocnými stromy a zelinářskou zahradu.

Klášter trapistů v Čechách je záměr vycházející z historie působení tohoto řádu v Evropě a z potřeby jeho rozšíření. V posledním desetiletí se totiž v jejich klášterech ve Francii shromáždil větší počet lidí ze střední Evropy, kteří chtějí sdílet mnišský život. Tato investice je určena právě pro ně.

Občanské sdružení Český západ

Pod názvem Český západ se skrývá projekt pomoci romské komunitě v obci Dobrá Voda. Obec správně spadá pod město Toužim. Tato oblast byla po druhé světové válce uměle osidlována novými osadníky pocházejícími především z území dnešního Slovenska. V současnosti má obec 95 obyvatel, z toho 78 příslušníků romské komunity.

Celý projekt uvedl do života Klášter trapistů v létě roku 2000. Základní myšlenkou byla podpora integrace této romské komunity do společnosti, zejména poskytováním pracovních příležitostí obyvatelům Dobré Vody. S nárůstem zaměstnaných osob a hlubším pronikáním do problematiky bylo nutno oddělit rozšiřující se projekt od Kláštera trapistů a založit samostatnou organizaci, nadále podporovanou trapisty. Samostatná organizace funguje od 1.1.2002 se šestnácti aktivními členy. Hlavními cíly organizace je zvýšit zaměstnanost členů romské komunity, podporovat vzdělání a zvyšování kvalifikace, organizovat volnočasové aktivity pro romské děti a mládež, motivovat romské obyvatele Dobré Vody k osobní angažovanosti při řešení problémů veřejného zájmu zejména na komunální úrovni, podporovat zvyšování úrovně sociální kultury (bydlení, občanské soužití), podporovat rozvoj místní infrastruktury ve spolupráci s místní samosprávou, napomoci při překonávání komunikačních bariér mezi Romy a zástupci veřejnoprávních institucí, zajistit základní právní pomoc klientům a ve složitějších případech jim zprostředkovat kvalifikovanou pomoc. Významným faktorem pro úspěšnost je každodenní setkávání a spolupráce členů komunity s pracovníky sdružení.

Nezaměstnanost obyvatel Dobré Vody byla v létě roku 2000 téměř 100%. Problémem byla nízká kvalifikace členů romské komunity a negativní přístup zaměstnavatelů k poskytování pracovních příležitostí. Druhým velkým problémem byla nedostatečná dopravní dostupnost této obce.

Kvalifikaci se podařilo členům sdružení zlepšit tím, že zajistili osmi obyvatelům Dobré Vody několik rekvalifikačních kurzů v profesi lesního dělníka, tesaře a pro ženy tkadleny.

Program obnovy venkova

Program obnovy venkova vznikl 29. 5. 1991. Týkal se participace obyvatelstva i duchovního rozměru obnovy vesnice, rozvoje podnikání ve venkovských regionech vlastní stavební obnovy vesnice a péče o krajinu. Od roku 1994 zajišťuje finanční podporu stát.

V roce 1993 vznikl spolek pro obnovu venkova. Posláním spolku je: přispívat k rehabilitaci venkova, k obnově a prohloubení společenského a duchovního života na venkově, k posílení hospodářské stability a prosperity venkova, motivovat občany, aby se podílely na vývoji obce, napomáhat vzniku místních a regionálních sdružení, účastnit se evropské spolupráce při obnově venkova a v neposlední řadě podporovat a realizovat Program obnovy venkova (POV). Rozvoj kulturních a společenských tradic, životního stylu, rozvoj a obnova vesnic, rozvoj podnikání, služeb, cestovního ruchu, marketingu, klientely, kulturních památek, veřejných prostorů a staveb, technických zařízení pro ochranu životního prostředí, oprava komunikací, zlepšení dopravy...

Každoročně se koná soutěž „Vesnice Roku“, kdy se udílí kromě titulu „Vesnice roku pro rok..“, tzv. stuhy. Zlatá (má ji vítěz, který postoupí do celostátního kola), modrá (za společenský život), bílá (za činnost mládeže), zelená (za péči o zeleň a životní prostředí), hnědá (diplom za vzorné vedení obecní knihovny).

Obec OLBRAMOV (okr. Tachov, kraj Plzeňský, u Stříbra, jižně 22 km od Teplé u Touimi.)

Tato obec se do POV zapojila hned ze začátku existence programu.

Ji získala modrou stuhu (1995) a bílou stuhu (1998).

Obec se skládá ze tří částí: Olbramov, Kořen a Zádub. První zmínka o obci je z 13. století.

V době okupace nesla název Wolfersdorf. Tehdy zde žilo 650 obyvatel, dnes pouze 77 obyvatel (včetně Kořenu a Zádubu) na 1494 Ha. Ve vsi je sice zaveden vodovod, ale není zde kanalizace, plynofikace, pošta, zdravotnictví, obchod (tři roky sem nejezdí ani pojiždná prodejna), dobré autobusové spojení... I o zlepšení nynějšího stavu se POV a obecní úřad snaží.

Ji opravili: Kapli sv. Jana Nepomuckého z 19. st.; sousoší sv. Rodiny; kostelík sv. Jana Nepomuckého v Kořenu; silnice; přestavili původní hasičskou zbrojnici na obecní úřad; zastřešili Starý zámek v Kořenu; obnovili stezku „Kosí potok“.

Mimo těchto opravených, jsou v Olbramově, Kořenu a Zádubu tyto památky:

Nový zámek v Kořenu; bohužel zdevastovaný židovský hřbitov, bývalá synagoga, plužní dvůr.

Podářilo se obnovit tyto tradice:

Leden

- Olympiáda
- Tři králové
- Třikráloví bál

Únor

- Masopustní karneval

Březen

- hory

Duben

- Vynášení zimy
- Velikonoce
- májka

Květen

- Keltská májka
- Pout'
- Den matek

Červenec

- soustředění

Srpen

- Stu

Září

- Jičín

Říjen

- Vendelínský divadelní jarmark

Listopad

- Martinské posvícení

Prosinec

- Lucie
- Mikuláš
- Zpívání v kapli
- Štěpán

Další pořádané akce: vynášení Morany, stavění máje, pout' sv. Jana, vánoční koledy, Vánoční koncert v kapli, jubilea, výstava dětských výtvarných prací, koncerty a taneční zábavy v sále místního hostince, pálení čarodějnic.

I.

Vesnice Olbramov s okolními obcemi (Černošín; Kokašice; Olbramov; Lestkov; Cebiv; Horní Kozolupy; Konstantinovy Lázně; od roku 2004 i Bezdrůžice) vytvořila společný Mikroregion Konstantinolázeňsko. Jako příklad tohoto regionu uvádíme:

- 1) společná péče o veřejná prostranství na území Mikroregionu Konstantinolázeňsko
- 2) úprava návsi na Konstantinolázeňsku
- 3) informační systém (jednotná organizace +centrum)
- 4) rozvoj regionálního a komunitního života v Mikroregionu Konstantinolázeňska
- 5) akční plán rozvoje cestovního ruchu na Konstantinolázeňsku

- 6) značení cyklistických tras na území Mikroregionu Konstantinolázeňska
- 7) záchrana a revitalizace centra obce a kulturní památky kostela svatého Prokopa v Lestkově
- 8) Mapování drobných sakrálních a jiných staveb v krajině
- 9) „Koncepční řešení vrchu Krasíkov“ (navázání spolupráce s kompetentními úřady)

II.

V rámci programu obnovy vesnic byla provedena dokumentace místních sakrálních staveb v katastru obcí: Černošín; Olbramov; Kokašice; Kořen; Lomy; Zádub; Lestkov; Caltov; Hánov; Hostičkov; Stan; Český Mlýn; Vísky; Vrbice; Vysoké Jamé. Byly zdokumentovány tyto typy památek: pomníky, kříže, velké i malé kostely, kostely s kaplí, sochy, pomníky s křížkem, malé a velké kaple, staré domy, staré kameny a také staré patníky.

K některým z těchto sakrálních památek byla vytvořena restaurátorská dokumentace a byli zrestaurovány: Pamětní kříž Karla a Josefy Sutnerových-kamenný kříž (umístěn podél stezky Kosí potok), je obklopen sloupky, přední strana – nadpis „Gevidmet zur epre gottes von Karl und Josefa Suttnar in jahre 1887.“

Restaurování sousoší sv. Rodiny v obci Olbramov - kamenné sousoší sv. Rodiny s postavami sv. Marie a sv. Josefa vedoucími za ruce mezi nimi stojícího Ježíška, přední strana - monograf IHS, zadní strana: Zur groser ehr und glori jesus, Maria und Josef hab rich Josef jäger diese statue aufgericht 1757.

Pamětní kříž v Břetislavy

kamenný pomník (umístění: vedle silnice u obecní pumpy) přední strana – nečitelné zbytky nápisu a dolování z roku 1868, v prohlubni vzniklé kazem kamene byly nalezeny zbytky polychromie.

Pamětní kříž - Okrouhlé Hradiště

Kamenný kříž (pole u obce Okrouhlé Hradiště vedle bývalé cesty do Břetislavy) s nečitelným nápisem, zřetelné je pouze dovolání na rok 1892.

Socha pany Marie – Immaculaty v obci Cebiv

Kamenná socha pany Marie (1730) (náves před zámkem) - socha pany Marie stojí na zeměkouli ovinuté hadem, nápis.

Rozhovor s paní starousedlicí z Olbramova

Přišla z Polska v prosinci 1945. Zprvu bydlela na Litoměřicku a do Olbramova se přestěhovala rok po té. Bydlel zde totiž otec s man. elkou a synem. Bylo jí tehdy 18 let. Na výběr neměla, ale docela se jí tu líbilo. Prý tu bylo dříve více mladých lidí, kteří se postupem času stěhovali za prací do měst. Z Němci už nebydleli. V době jejich příchodu už byli odsunutí. Pak se tu byli nějací podívat a občas ještě někdo přijede. Kdo umí mluvit německy s nimi mluví. Nikdy se nijak nepovyšovali a ani si nedělali nároky. Rok 1948 se jí nijak netýkal. Nehospodařili, a tak jim nic sebrat nemohli. Sedláci prý nejprve platili něco jako pojištění a pak se znárodňovalo. V roce 1953 mohl kdo chtěl do JZD. Kdo měl více hektarů půdy, toho i nutili, ale jinak o malá políčka jim nešlo. Od ledna 1961 šlo všechno do státních statků, pole, záhumenky,

dobytek.. a tam to bylo až do 90. let. Nyní, kdo nechce soukromě hospodařit, je mu k dispozici dru stvo v Černošíně. Po roce 1989 se udělal v Olbramově národní výbor, předtím spadal pod Černošín. Dnes jsou ve vsi především chataři. A také je tu docela velké procento Romů. První Romové sem přišli

V roce 1961-62 a pak se to různě měnilo. Někaké problémy s nimi občas jsou, ale nic vážného. Největší problém je nedostatek peněz. Je to kvůli tomu, že je málo obyvatel.

Čím víc bude obyvatel, tím bude i více peněz. Je toho hodně potřeba – čistička, oprava silnic. Není tu prodejna. Stálí obchod zavřeli v roce 1978 a pojízdne prodejně se sem jezdit nevyplatí. Autobus jezdí málo. Pěšky je nejbliže Černošín, kde jsou obchody a lékař. V Olbramově se jí ale líbí a vybrala by si ho znovu. Kdyby byla mladá bylo by vše lehčí. Mohla by chodit pěšky. Takhle jí nic jiného, než domov důchodců v Černošíně nezbyvá..

Rozhovor s romskými obyvateli obce Olbramov

1. Rom: Žije zde pouze tři měsíce. Přistěhoval se sem kvůli tomu, že se rozvedl. Moc se mu tu ale nelíbí. Žádné kulturní vyžití zde prý není. Vše se dělá jen pro bílou část obyvatelstva. Nedají vědět ani o žádném sdru ení. Je zde špatná informovanost od zastupitelstva. Maximálně je paní starostka obchází. Také je zde velká nezaměstnanost. V domě je osm chlapů a ani jeden nemá práci. Vůbec se tady nežije hezky. Doprava je tady pouze jedenkrát denně, prodejna už vůbec nejezdí. Hospoda sice funguje, ale je jen pro ostatní, ale prý není pro Romy.

2. Rom: Přišel v roce 1968, proto e si myslel, e to zde bude lepší, ne jinde. Pracuje u obce a upravuje ves v rámci projektu. Již se podílel na opravě kostela Jana Nepomuckého v Kořenu, opravoval také různé zídky a omítky. Také mu vadí, že zde není žádný obchod. Nejbli ší je v Černošíně, ale autobus jezdí jedenkrát denně a o prázdninách vůbec. Práce zde také moc není. Nemá pomalu kde bydlet, protože dům se rozpadá a nejsou finance na opravu. Také je zde vadná voda a obec se o to vůbec nestará. Nejbližší škola je ve Střibře. Po roce 1989 je to stále horší a horší.

Novodobé přistěhovalectví

-rozhovor s obyvatelem obce Kořen

Před revolucí v roce 1989 byla velká města příliš pohlcena komunistickým režimem. Mladí lidé prchali z těchto měst a hledali útočiště na venkově. Nelíbil se jim tehdejší režim. Chtěli „utéct“ a pokud možno od všeho, vyhnout se vojně a svobodně žít. Nejednodušší způsob jak dostat tzv. modrou knížku a nejt na vojnu byl pokus o sebevraždu. Pak se člověk dostal do Bohnického ústavu a na vojnu nešel. Jen se musel snažit, aby vše skončilo u pobytu v ústavu a návštěvách psychiatra, neboť mu mohli sebrat i svéprávnost. Pokud to dobře dopadlo, tak za pár měsíců byl z Bohnic venku.

Mladým lidem se prostě život v komunistických městech příliš nelíbil. Prchali například do Kořenu. Toto místo bylo známé jako útočiště těchto lidí. Bydleli ve squatu, což je dům, ve kterém bydlí více lidí najednou, který nemají v osobním vlastnictví a ijí v něm naprosto nezávisle.

Komunistům to nijak nevadilo, ba naopak byli rádi, že se dotyční „uklidili“ a nedělají problémy v podobě různých protestů. Neobvinili je ani z příživnictví. Někteří sice

pracovali například v JZD (pásli krávy a ovce po polích), ale někteří nedělali nic. Ve squatu žilo poměrně mnoho lidí.

Podle názoru jednoho z nich, který žije v obci Kořen i se svou rodinou dodnes, to zde bylo a je velice těžké. Po nějakém čase začne člověk cítit samotu, která se dá jen těžko vydržet, když člověk pochází z města. Počáteční nadšení z ticha a přírody vydrží maximálně 4 roky. Navíc v Kořenu není autobusové spojení. Musí se chodit do 3 kilometry vzdálené vsi Olbramov, kde ale autobus jezdí jen ráno, kdy veze děti do školy a večer, kdy je veze zpět. Jiné spojení zde není. Stálá prodejna chybí a pojízdná přestala před třemi lety jezdit i do Olbramova. Bez auta jste odříznutí od okolního světa.

Práce zde není vůbec žádná, a tak je většina obyvatel nezaměstnaná. Lidé se mohou dobrovolně podílet na opravě vesnice. Plat, který jim ale zato stát platí je jen o něco málo vyšší, než státní podpora, a tak to moc velká inspirace není. Pracující dojíždějí do Černošína a okolí. Je to jen něco málo lidí. Většina se raději odstěhuje do města, kde má větší možnosti. Zde zůstávají jen důchodci a přes týden prázdné domy chatařů.

Kultura města Teplá

Ve městě Teplá se pořádá spousta různých kulturních akcí během roku. Masopustní a lampiónový průvod, či pořádání plesů s živou hudbou. Nelze však zapomenout také na aktivity konané pro děti. Místní folklorní soubor „Stázka“ je proslulý v celém okolí. Vychovává děti již od předškolního věku. Díky tomuto souboru se do Teplé pravidelně sjíždí folklorní soubory z českého i německého okolí. Další organizované události pořádají různé druhy církví, které zde mají také své zastoupení (katolický řád premonstrátů, evangelíci a baptisti). Pořádají povětšinou akce pro svoje příznivce. Město Teplá se kromě kulturních záležitostí zajímá především o sportovní aktivity, jako jsou fotbal, kuželky a šachy. Ve městě je automatizovaná čtyř-dráhová knihovna, ve které se pořádají turnaje okresního i krajského typu. Velkou chloubou města je místní knihovna s infocentrem. Knihovna je stále rozšiřována, je v ní možnost připojení k internetu. Mimo klasické tištěné knihy zde můžete nalézt i encyklopedie v elektronické podobě.

Jako příklad uvádíme výpověď paní K., která se město snaží kulturně oživit.

Do Teplé se přestěhovala roku 1986 (před 18 lety). Původně bydlela ve Vlkovicích u Chebu, kam se přestěhovala za svým manželem. Docela se jí to tu líbilo, ale byla tu zima. Angažovala se v kulturním domě, v domě dětí, vedla pionýry, (také byla ve straně, ale to hlavně proto aby mohla pracovat s dětmi). Rok 1989 byl pro ní překvapením (necítila se moc dobře). Nepatřila k těm, kteří by to vítali. Komunistu jako ideologii nevěřila, ale musela. Nejhorší na tom bylo, že se lidé potom od sebe odtáhli. „Co se týče restitucí lidé dostali zpátky, většinou to však zase prodali – samotný na tom dělá málokdo.“ Nějakou dobu byla v zastupitelstvu („doba to nebyla jednoduchá“). Před devíti lety začala vést kroužek folklóru, nejdřív pouze recitační, pak tanec a zpěv, snaží se spojit české a německé tradice Tepelska. S dětmi se jí pracuje docela dobře, ale je jich tu velmi málo. Proto musí brát i ty, kteří nemají tak úplně výrazný talent.

„Kulturní monosti v obci jsou podle mého názoru tyto: je tu ZUŠ, knihovna (pořádají se tam různé soutěže), hasičská hudba (Hasičanka, plesy), kulturní dům, škola: jed-

nou za rok se tu pořádá folklórní setkání (přijedou Němci), masopust, lampiónový průvod, dětská vystoupení (dramatický soubor). Také folklórní soubor, který je podporován městem (40 000,- Kč). V kulturním domě se pořádají asi tři plesy do roka. Důchodci i invalidé jsou tu aktivní. Církev také pořádá nějaké kulturní akce, které však většinou přesahují církevní rámec. Kino je už léta zrušeno, nyní je z něj udělána hospoda, kde se pořádají diskotéky. Za komunistů se tu sice dělali nějaké akce, většinou však byli vynucené, ale někteří lidé to dělali s chutí.“

Názor paní K. na úřad: „dělají co musí, ale sami aktivní nejsou, ale na druhou stranu podporují, když někdo přijde s nápadem. Po roce 1989 tu zůstal stejný starosta, byl obětavý, ale potom nějakým špatným úvěrem, město zadlužil. V podstatě se to na úřadě moc nezměnilo“.

Vedení: v současné době je starosta z ČSSD. Podle paní K. by se vedení mohlo více angažovat do kultury, a rozšiřovat si obzory. „Tajemník města je ve své funkci už příliš dlouho a místostarosta nemá placenou funkci. Na úřadě také podporují hraní fotbalu (hlavně starosta).“

Největší problémy obce jsou podle paní K. asi ve vedení, jelikož by mohlo být aktivnější (je to přeci „gró“ města) a jinak samozřejmě nejsou peníze a je tu velká nezaměstnanost.

Sociální vztahy tu nejsou tak dobré, jelikož tu lidé „nemají kořeny“ - nejsou tak soudržní a raději sedí doma u televize: „To není dobré - nejsme vesnice spíš maloměsto, lidé si vidí do talířů, ale nemají k sobě blízko.“ Tak 10% lidí jsou patrioti, dělají něco pro město, ostatní alespoň přijdou, když pro ně někdo něco připraví. Lidé mají málo času (zanikl dům dětí).“

Složení obyvatel podle paní K.: „Já osobně nemám nic proti jiným skupinám, ale nějaké problémy tu jsou: např. vztahy k Němcům - kdy ve folklórním souboru zpívají místní německé písně, většinu lidí se to nelíbí.“

Jaký vztah má k:
Němcům: lidé se jich většinou bojí...
Romům: nevdají mi, ale nepracují, berou podporu.
Premonstrátům: žijí si vlastním životem, pro Teplou toho moc nedělají.

Město versus lidé

Rozhovory jsme dělali jak s vedením města Teplá, tak s obyčejnými obyvateli. Setkali jsme se tedy postupně se zástupci různých skupin obyvatelstva. Pozoruhodné bylo, jak určitý problém ve městě každá z těchto skupin vnímá. Vezměme si pro příklad naprosto neurčitý problém. Ve vedení města samozřejmě o problému vědí, ale nemají prostředky na to s ním něco udělat. Jedna skupina obyvatel si myslí, že město s ním něco udělat může, ale někdo mu k tomu musí dát podmět, což znamená, že si myslí, že město nedělá všechno proto, aby se problém vyřešil a další skupiny se například tento problém týká, ale nemá možnost s ním nic udělat. Díky tomu, jaké má kdo ve městě postavení, vnímá samozřejmě problém intenzivněji, čím víc se ho osobně týká.

Některým dotazovaným jsme dávali obodovat od jedné do pěti (jedna = nejlepší, pět = nejhorší) některé problémy ve městě. Pro srovnání je uvádíme.

Pan starosta města Teplá:

Nezaměstnanost:	5
Slu by:	2
Životní prostředí:	2
Vzhled obce:	2
Kultura:	2
Mezilidské vztahy:	2
Doprava:	2
Zdravotnictví:	1
Finance:	4

- město má dluh 20mil. Kč
- splácí 3mil. ročně

Pan tajemník města Teplá:

Nezaměstnanost:	5
Slu by:	4
Životní prostředí:	3
Vzhled obce:	3
Kultura:	4
Mezilidské vztahy:	3
Doprava:	3
Zdravotnictví:	1-2
Finance:	4

Bývalá předsedkyně kulturní komise:

Nezaměstnanost:	4
Slu by:	4
Životní prostředí:	2
Vzhled obce:	4
Kultura:	3
Mezilidské vztahy:	3
Doprava:	4
Zdravotnictví:	3
Finance:	4

Obyvatel města Teplá:

Nezaměstnanost:	5
Slu by:	4
Životní prostředí:	4
Vzhled obce:	4
Kultura:	4
Mezilidské vztahy:	3
Doprava:	4
Zdravotnictví:	2
Finance:	4

Rozhovor se Starostou města Teplá – P. Charvát

Do funkce byl dosazen v listopadu 1998 nyní zastává místo starosty již druhé volební období. V Teplé žije 50 let. Vyučil se v Přerově, vojnu sloužil v Pardubicích, poté pracoval v Praze ve výzkumném ústavu, následovala funkce důstojníka v Plzni. Od roku 1977 do 1991 pracoval jako vedoucí hospodářsko-správního odboru v Teplé, také 5 let pracoval jako vedoucí pekárny.

Ve městě jsou 3 kluby: kuželky, šachy, fotbal. Dále pak folklorní soubor Stázka, plesy pořádané v domě kultury, hasičský hudební soubor Hasičanka. Město také pořádá různé turnaje, soutěže a průvody. Za posledních 10 let se snížila návštěvnost plesů nyní jsou jen 3 do roka, dříve bylo přibližně 10 plesů. Mladí lidé se sdružují při akcích nohejbalu, tenisu a v bývalém kině Mír, ze kterého je diskotéka. Problémy s návykovými látkami město nemá, ale kdyby něco zjistili, jsou rozhodnuti zapojit se do protidrogového programu. Složení obyvatelstva díky umělému osidlování je pestré (Volynští Češi, Poláci, Slováci, Němci a Romové). Větší zastoupení romských obyvatel je v obcích (které spadají pod město Teplá) Pěkovice, Nová farma a Dobrá Voda, která ale spadá pod město Touřim. S Romy nejsou žádné velké problémy. Vztah k Němcům vůči obyvatelům je v současnosti dobrý, ale dříve, po roce 1989, měli místní obyvatelé obavy o svůj majetek. Vztah k premonstrátům je již také urovnán, dřívější problémy kvůli hanebnému nápisu na pomníku pochodů smrti (tvrdil že se premonstráti nepostarali o zavražděné zajatce). Vel-

kým problémem v kraji je 17% nezaměstnanost. Město se dostatečně stará o třídění odpadu a recyklaci nebezpečného odpadu, také má snahu o zajištění průjezdnosti pozemních komunikací v zimě protahováním a v létě opravováním, ale je nedostatek peněz v rozpočtu. Přispívá na hromadnou dopravu a jednou za půl roku je možnost měnit jízdní řády podle žádostí občanů. Problémy s volně pobíhajícími psy se snaží řešit novou vyhláškou a odchytem nepříhlášených psů do útulku v Mariánských Lázních. Komunikace mezi lidmi a úřadem je dobrá, lze se dohodnout. „lidí na nás nadávají, ale bez toho to asi nejde“. Největšími problémy ve městě byla již nyní zavedená plynofikace a vodovod. Nyní je největším problémem nedostatek bytů a financí. Po roce 1989 „se lépe dýchá“ je možnost soukromého podnikání a většího rozvoje města.

Použitá literatura

- Kural, V (kol.): Studie o Sudetoněmecké otázce, Ústav mezinárodních vztahů, Praha 1996
- Richter, K.: Češi a Němci v zrcadle dějin, Akcent, Třebíč 1999
- Hahn, H., H., Hahnová, E.: Sudetoněmecké vzpomínání a zapomínání, Votobia, Praha 2002
- Koťátko, J.: Konfiskace, rozdělování a osidlování půdy, Svoboda, Praha 1996
- Gottlieb, M., Lapka, M., Rolník a krajina, Kapitoly ze života soukromých rolníků, SLON, Praha 2000
- Augusta, P., Honzák, F.: Československo 1918 – 1938, Albatros, Praha 1992
- Augusta, P., Honzák, F.: Československo 1938 – 1945, Albatros, Praha 1999
- Pernes, J.: Československo 1946-1992, Albatros, Praha 1999 ;
- Majerová, V. (Ed.): Tři české vesnice, ČZV, Praha 2001
- Kronika města Teplé: Konec druhé světové války na západě Čech, Americká armáda na Tepelsku 1945, Tepelský zpravodaj 5/2002 str. 6-7
- Chaloupková, J.: Z historie města Teplé (13.část), Tepelský zpravodaj 10/2003 str. 6-7, 2003
- Chaloupková, J.: Z historie města Teplé (15. část), Tepelský zpravodaj 1/2004 str. 10-11, 2004
- Chaloupková, J.: Z historie města Teplé (16. část), Tepelský zpravodaj 2/2004 str. 6-7, 2004
- Rydl, J.: Nezaměstnanost na Tepelsku, Tepelský zpravodaj 3/2004 str. 2, 2004-06-15
- Chaloupková, J.: Z historie města Teplé (17., závěrečná část), Tepelský zpravodaj 3/2004 str. 6-8, 2004
- Poláček, L.: K 59. výročí konce 2. světové války v Evropě, Tepelský zpravodaj 9/2004 str. 9,2004
- Bosický, J.: Jaro 1945 a současnost, Tepelský zpravodaj 5/2004 str. 4,2004
- Grulich, R.: Sudetoněmečtí katolíci jako oběti nacismu, L Marek, Brno 2002
- (Kol.): náš rodný kraj – historie Bezdruckého soudního okresu, Lerch, F. Phare, Chomutov 1937
- Majerová, V. (Ed.): Český venkov 2003 – situace před vstupem do EU, ČZU, Praha 2003
- Kroupová, L.: Proměny kláštera Teplá v přelomové době 1945 – 1950, Diplomová práce, UK, 2003
- Kejhová, J.: O znovuzrození kláštera řádu premonstrátu v Teplé, Bakalářská práce, Univerzita v Plzni - fakulta humanitních studií, Plzeň 2003
- Hlinomaz, M.: Tři významní Tepelští premonstráti R. J. Totzauner – A. H. Stára R. A. Totzauner, historický sborník Karlovarska V, Státní okresní archiv v Karlových Varech
- Hlinomaz, M.: Klášter premonstrátů Teplá, Státní okresní archiv Karlovy Vary, Karlovy Vary, 2003
- Vaculík, O.: Zachovaná paměť, Literární noviny číslo 21, 1991
- Chaloupková, J.: Z minulosti a současnosti Tepelska, Městský národní výbor, Teplá 1985
- Chaloupková, J.: Město Teplá slovem i obrazem, Městský úřad teplá
- Langhans, E.: Z historie jedné vesnice na Chebsku, Občanské sdružení Pomozte si sami, Olbramov 2001

Přílohy

Příloha č.1 – Dotazníky

Dotazník P – pamětník

- I. Základní údaje
 - 1) Odkud, kdy, s kým a proč jste přišel(a)?
 - 2) Jak to tu v té době vypadalo?
 - 3) Jak se zde žilo s ještě neodsunutými Němci?
 - 4) Přijel(a) jste ještě s nimi ve společné domácnosti?
 - 5) Jezdí se Němci (popř. jejich děti) dívat na své bývalé domy?
 - 6) Máte obavu o majetek kvůli stále probíraným Benešovým dekretům?
 - 7) Jak se chovali (a jaký měli vztah) po válce lidé k premonstrátům? Změnilo se to?

- II. Rok 1948
 - 1) Jak se Vás týkal rok 1948?

- III. Rok 1968 - snaha o politické odtrhnutí od SSSR - příchod sovětské armády
 - 1) Jak to na Vás působilo, na okolí?
 - 2) Co to přineslo a co to vzalo?
 - 3) Co to pro Vás znamenalo?

- IV. Rok 1989 – politické změny – demokracie
 - 1) Co to pro Vás znamenalo a jak se Vás to týkalo?
 - 2) K jakým změnám došlo (ve městě, mezi lidmi...)?

- V. Současnost
 - 1) Jaký máte vztah k tomuto místu? Jak se tu žije? Jak jste s tím (tím) s krajinou?
 - 2) Jakou vidíte perspektivu pro kraj? Pro rodinu?

Dotazník H – soukromý zemědělec

- I. Tradice hospodaření
 - 1) Jak dlouho soukromě hospodaříte?
 - 2) Co jste dělal předtím?
 - ve státním statku
 - zemědělské služby
 - mimo zemědělství
 - studium...
 - 3) Víte, jestli hospodařili vaši předkové? Víte jak dlouhá je tato rodová tradice?
 - 4) Přemýšlíte o tom, že přestanete hospodařit?

- II. Osobní otázky
- 1) Odkud, kdy, s kým a kam jste přišli?
 - 2) Jak se vás týkal odsun Němců?
 - 3) Po roce 1989: Zvládali jste dodávat nucené kontingenty? Jak dlouho?
 - 4) Kdy se Vás u týkalo zabírání majetku?
 - 5) Jak to bylo dál?
 - 6) Po roce 1989 majetek vraceli. Kdy jste se rozhodli podat o navrácení majetku v restituci? Za jak dlouho Vám byl majetek vrácen?
 - 7) V jaké stavu Váš majetek byl?
- III. Hospodaření
- 1) Pracuje Vaše partnerka na hospodářství společně s Vámi?
 - 2) Máte nějaké děti? Chtějí pokračovat v rodinné tradici hospodaření?
 - 3) Jste člověk, který umí tzv. devět řemesel?
 - 4) Myslíte si, že je Vaše soukromničení pro někoho příkladem?
 - 5) Co se Vám nelíbilo na práci státních statků?
 - 6) Zůstala tady po státních statcích zdevastovaná půda?
 - 7) Za jak dlouho si myslíte, že se uzdraví?
 - nevíte
 - není co napravovat
 - 2 roky
 - 5 let
 - 10 let
 - víc jak 10 let
 - nikdy
 - 8) Co pro Vás vůbec zdravá půda znamená?
 - 9) Co pro Vás představuje alternativní nebo ekologické zemědělství?
 - 10) Jaký máte názor na užívání chemických hnojiv a prostředků?
 - bez chemie nelze
 - je to záruka kvality a bohaté sklizně
 - používat, ale s mírou
 - vůbec nepoužívat
- IV. Překážky hospodaření
- 1) Dostal jste někdy dotace poskytované soukromým zemědělcům?
 - 2) Myslíte si, že jste schopni konkurovat domácímu trhu? (ostatním) Jestli ne, v čem vidíte největší překážku?
 - 3) Jaké jsou příčiny překáhek v hospodaření? Seřadte od největších po nejmenší
 - vysoké náklady
 - odbyt produkce
 - nízké výkupní ceny
 - vysoké úrokové sazby
 - chybějící vhodná technika
 - nedostatečné služby pro zemědělství
 - monopol zpracovatelských organizací
 - 4) Neuvážívali jste o tom, že si budete výrobky zpracovávat sami?

- 5) Jste v mechanizaci samostatný? Vystačíte si s vlastní technikou?
- 6) Potřeboval byste si najmout někoho na ekonomickou evidenci?

V. Identita v kraji

- 1) Cítíte se být pravým obyvatelem Tepelska? Jak moc jste srostl s tímto krajem?
- 2) Řekněte jednu větu, která by vystihla tento kraj.
- 3) Na teploměru +30° do -30° ohodnoťte život rolníka
 - lehký X těžký
 - krásný X ošklivý
 - rozmanitý X fádní

VI. Život

- 1) Kdyby jste si mohl znovu vybrat, chtěl byste žít tady nebo jinde?
- 2) Kdyby jste mohl vrátit čas, šel byste znova soukromě hospodařit?
- 3) Co je na hospodaření nejkrásnější a co je nejhorší?
- 4) Jakou máte výměru hospodářství? Kolik máte...
 - orné půdy
 - pastvín
 - lesa

Vyhovuje vám to? Jak byste to změnil?
- 5) Na co se v zemědělské výrobě specializujete?-obilí, píce, brambory..
- 6) Na co chováte zvířata?-na mléko nebo na maso
- 7) Chtěl byste změnit specializaci? Na co?
- 8) Zaměstnáváte někoho, kdo není členem Vaší rodiny?
 - celoročně
 - sezóně
 - bohužel si to nemůžete dovolit
 - nepotřebujete to

Dotazník S – starosta

I. Základní údaje

- 1) Kdy vás dosadili do funkce?
- 2) Co jste dělal předtím, než jste se stal starostou?

II. Kultura

- 1) Jaké jsou kulturní možnosti v obci?
- 2) Jaké možnosti mají mladí lidé? Do čeho mohou vložit energii?
- 3) Jsou s mladými lidmi ve městě problémy s drogami?

III. Obyvatelstvo

- 1) Jaké je národnostní složení obyvatelstva?
- 2) Jak byste hodnotil vztahy
 - Romové X ostatním obyvatelstvo
 - Němci X Češi

- premonstráti X ostatní obyvatelstvo
 - 3) Jaká je nezaměstnanost obyvatel?
 - 4) Jak velká je skupina lidí, kteří chtějí pracovat?
- IV. Služby města
- 1) Jaké služby poskytuje město obyvatelům?
 - 2) Je dostatečná starost o komunikace v zimě, zejména v okolních vesnicích?
 - 3) Jsou ve městě zajištěny kontejnery na tříděný odpad?
 - 4) Je i možnost pro odvoz nebezpečného odpadu?
 - 5) Přispívá město na hromadnou dopravu?
 - 6) Jakým způsobem ji může ovlivnit?
- V. Zastupitelstvo
- 1) Jak byste ohodnotil práci zastupitelstva?
 - 2) jaká je komunikace mezi zastupitelstvem a lidmi?
 - 3) Mají lidé možnost podílet se nějakým způsobem na životě ve městě?
 - 4) Jaký je největší problém v obci?
 - 5) Změnilo se město po roce 1989? Jak? Je to horší nebo lepší?
 - 6) Jak byste oznámkoval následující body?
 - nezaměstnanost
 - kultura
 - slů by
 - mezilidské vztahy
 - životní prostředí
 - doprava
 - vzhled obce
 - zdravotnictví
 - finance
 - 7) Kde jsou finance potřeba?
- VI. Vztah k místu
- 1) Jaký máte vztah k tomuto místu?

Dotazník E – ekonomický dotazník

- I. Základní charakteristika
- 1) Kolik vesnic spadá pod město Teplá?
 - 2) Jaké to jsou vesnice?
 - 3) Kolik obyvatel Teplá má? Kolik obyvatel mají okolní vesnice?
 - 4) Jakou rozlohu má město Teplá? Jakou rozlohu má s okolními vesnicemi?
 - 5) Pod jaký region spadá město Teplá?
 - 6) Kam se odtud dá jezdit za prací?
- II. Obyvatelstvo
- 1) Jak se město vyvíjí? Kolik se rodí dětí? Kolik lidí umírá?

- 2) Jaké je věkové složení obyvatel?
- 3) Jaká je v posledních pěti letech migrace obyvatel? Stěhují se lidé spíše do Teplé nebo spíše z Teplé?
- 4) Bytový fond – kolik je tady volných bytů?
- 5) Jak je na tom Teplá s technickým vybavením (plyn, telefon, voda, kanalizace,..) Jak je na tom okolí?

III. Trh práce

- 1) Jaké jsou tady pracovní příležitosti?
- 2) Je jich dost?
- 3) Jaká je tu nezaměstnanost?
- 4) Jaké pracovní příležitosti tu byly a zanikají a jaké naopak vznikají?
- 5) Kolik má Teplá fyzických a kolik právnických osob?
- 6) Jaké jsou tady slu by? Kryje se nabídka z poptávkou?

IV. Hodnocení změn po roce 1989

- 1) Jaké to přineslo klady?
- 2) Jaké to přineslo zápory?

V. Instituce ve městě

- 1) Jaká je tady sociální infrastruktura? – vzdělání, kultura, zdravotnictví, veterinární lékař...
- 2) Zařízení

VI. Problémy ve městě

- 1) Co považujete za největší problém?
- 2) Jak byste oznámkoval následující problémy?
 - nezaměstnanost
 - kultura
 - slu by
 - mezilidské vztahy
 - životní prostředí
 - doprava
 - vzhled obce
 - zdravotnictví
 - finance

Příloha č.2 – Rozhovory

Tyto texty nejsou přímým přepisem rozhovorů, ale pouze záznamem jejich obsahu (přepis uvádíme v první osobě jednotného čísla, části vložené do uvozovek jsou citacemi dotazovaného)

Předem se omlouváme za případné nepřesnosti v interpretaci respondentů.

Paní Š.

Já přišla s rodinou roku 1945, kdy mi bylo 19 z Lod e, to je v Polsku. Přišli jsme do domu, kde dříve bydlely dvě německé rodiny. Ta jedna uprchla už dříve, ale ta druhá tu ještě byla. Nějakou dobu jsme s nimi žili a vycházeli spolu dobře. Ale většina Čechů byla proti Němcům. Já se za jejich vyhnání necítím vinna, tady se to tak prostě bralo, „že jsou to strůjci zla a musí pryč“. Pak se tady byli podívat na můj barák, já jim to všechno ochotně ukázala, ale to už je 30 let co tu byli naposled. Oni byli taky různí, ti Němci, co sem přicházeli. Premonstráti s nimi prý měli dobré vztahy, proto je pak lidi neměli rádi. Taky proto že všichni dělali na klášter a ten byl bohatý na úkor Teplé.

Ptáte se jak to tady vypadalo? No bylo to hrozný. V té době byla Teplá okresní město, ale byla nekvalitní jenom hliněné cesty a ošklivé domy. Jen jedna cesta tu byla dlážděná.

„Rok 1948 se nás moc netýkal, já byla v Praze, lidi si ty komunisty zvolili proto e je západní mocnosti zradili.“ Lidé dobrovolně vstupovali do družstev, protože to pro ně bylo výhodnější. „Přístup ke vzdělání měli všichni, ale ti co byli ve straně to měli jednodušší, ale to je přeci pořád.“

„Rok 1968 se nás moc nedotkl, nějaký čistky tu byli, ale já v ádný partaji nebyla. Ale jo byla to doba taková bouřlivá, v Jitoně dokonce chtěli někoho pověsit. V roce 1989 tu žádné velké demonstrace nebyli, protože lidi vlastně byli na ty komunisty zvyklí. Přivítali to jako novinku, ale neuspokojilo to jejich očekávání.“ Začalo horečné podnikání. Byly tu tři banky a teď tu není žádná. Před 89 se opravovaly domy, ulice a... no dnes je vše jen na oko, opravuj se jen fasáda aby to vypadalo hezky ale ve skutečnosti se to hrouští. Ale u jsem si tady k tomu místu vytvořila vztah, tedy město se mi moc nelíbí, ale to okolí je krásné, už se tu cítím jako doma. Ale dřív to tu bylo lepší, pořádali se tu plesy a různé kulturní akce, divadla, zájezdy. Teď jsou tady všechny obchody stejný a není žádný výběr.

Paní J.

11.11.1945 Ano to je to datum kdy jsme přišli do sem do Čech do Rankovic. Dříve jsme ili v jedné české vesnici v Polsku, jmenovala se Zelow. Dnes u je z té vesnice město. My jsme tam žili jako potomci Českých Bratří vyhnaných po Bílé Hoře. Vesnici jsme vybudovali vlastníma rukama. Ve dne jsme pracovali a v noci takali a šili. Ale Poláci nás moc rádi neměli, chtěli mít „Polsko jako sklínku“ (čistou). Sem do Čech přišla velká část vesnice i lidé z okolí. Když jsme přišli všechno tady v tom kraji bylo v prvotřídním pořádku, cesty byly opravené, pole byla zoraná, každý se tady o svou usedlost staral. Přišli jsme do Rankovic, tak jsme si za asistence SNB mohli vybrat vlastní chalupu. Šli jsme do jedné, ve které žili německá rodina. Bayerovy se jmenovali.

Byla to početná rodina: maminka, tři dcery, setra otce, správce usedlosti a německý zajevec, který byl k usedlosti přiřazen na výpomoc. Osídlovací úředníci nám řekli, že klidně můžeme Němce vyhnat, ale jestli je tam strpíme, tak si je tu klidně můžeme nechat. Tatínek Bayer byl zrovna vyšetřován ve vazbě, tak nám to přišlo nelidské je vyhnat, když mají otce ve vězení. Tak jsme začali společně hospodařit. Němka naučila maminku péct v peci a místním zemědělským technikám. Když se pak pan Bayer po roce vrátil z vězení a Němci museli od nás odejít, tak jsme při odchodu všichni dohromady plakali. A loučení bylo šíleně smutné. Bayerovi pak strávili ještě tři týdny v lágru za klášterem. Můj tatínek jim tam vozil různé jídlo. Maso, mléko chléb a podobně.

Pak se jednou v Rankovicích ukázala neteř Bayerů. Samozřejmě jsme ji vlídně přijali a popovídali si. Dozvěděli jsme se, že se Bayerovi báli v šedesátých letech přijet podívat na svůj původní domov i přesto že s námi měli po válce kladné vztahy. Po Německu chodila fáma, že Češi každého vyhánějí, proto se báli přijet a tak jsme je už nikdy neviděli.

My jsme po tom co Němci odešli hospodařili dál, ale po roce 1948, po znárodnění nám sebrali všechnu majetek a museli jsme vstoupit do státního statku. V roce 1966 jsme se přestěhovali do Teplé, kde byla modlitebna. Vztahy s premonstráty nebyly tak úzce navázány, jeliko sympatizovali s Němci.

Pan a paní S.

Tak já přišel v říjnu a moje žena se svou rodinou v září roku 1945. Oba jsme se znali už předtím protože jsme byli oba od Příbrami. Mě bylo 21, chvíli jsem měl vlastní hospodářství v Křepkovicích, ale pak jsem se přestěhoval také do Teplé. „Bylo to tu všude v kraji krásné a upravené, Němci opatrované.“ My jsme přišli s elánem a nadšením, jako většina ostatních, ale byli tu také jiní, kteří to pojali jako zlatokopectví (vybydlování), přišli jen nakrást a zase šli pryč. Když jsme přišli bylo tu jen málo Čechů a bylo krásné jak všichni dr eli pospolu a kamarádili se. Také s premonstráty, s těmi jsme měli skvělé vztahy a to máme i dnes. Spolupracovali jsme a i lidi hodně chodili do kostela. V baráku do kterého jsme se přistěhovali, žili dva Němci. Byl to starý pár a vycházeli jsme s nimi velmi dobře. Odstěhovali se po půl roce. Dole v domě jsme si otevřeli obchod. Byly to hlavně potraviny a smíšené zboží. Výborně se nám obchodovalo s americkými vojáky. Měli skvělé věci, žvýkačky, cigarety, prodávali i svoje oblečení. Měli všeho dostatek, ba ještě víc. Jediné co chtěli oni byl alkohol. Hlavně Stock, ten byl jejich oblíbený, za ten dali i dva kartony amerických cigaret. Jo to byl vždycky můj sen, mít vlastní obchod a prodávat, ale nikdy jsem si to pořádně neužil. Protože když v roce 1948 přišli komunisté udělali z naší pultové prodejny samoobsluhu Jednota. Také nám zabrali kus baráku a ze mě udělali vedoucího a z mé ženy prodavačku. Začali jsme dostávat plat a zároveň jsme museli platit nájem za dům, který byl náš. Teď dům spravovala jednota, ale nijak se o něj nestarali a nechali ho skoro spadnout. Několikrát jsme je upozorňovali na spoustu problémů, ale nikdy s tím nic neudělali. Zhuntovali vše co mohli. Tenkrát v té době málem syna nevzali na školu protože měl špatný posudek, protože jeho rodiče byli bývalí soukromníci a jeho strýc byl v Kanadě. Zachránil ho však posudek od jeho třídní učitelky ze střední školy, která mu pomohla.

V roce 1968 to tady nebylo nijak hrozné. Armády měly tábor za městem a skoro se o nich nevědělo. Jen občas projel nějaký tank městem. Ale odpor byl, nikoli však odboj. Hlavně špatné bylo že vždy když tudy projel nějaký tank, tak tu zůstaly zničené silnice.

Vždy se to opravilo a pak zas něco projelo a bylo jako před tím.

Po roce 1989 jsme měli radost, ale po pravdě řečeno jsme čekali trochu víc. Město to ekonomicky zvedlo to jo. Byly tu tři banky, ale z těch tady už není nic. Na domě také nic udělat namůžu protože je to prý historická památka a tak mi nadiktovali jak to má vypadat, ale že by mi na to dali nějaké peníze? To ne. Já tady v tom kraji prostě nevidím žádnou budoucnost. Mladí lidé odchází, nic se jim tu nedá nabídnout. Není tu práce a lidi u ani moc nechodí do kostela. Problém jsou tu taky ti Romové. Místní mladina byla obviněna kuli útokům na Romy. Je jich tady hodně, hlavně v okolních vesnicích a akorát tam vybydlují paneláky a ani nepracují. Berou jen ty sociální dávky nebo jak se tomu říká.

Ale jinak se nám tu líbí kraj je to sice drsný, ale my u jsme si na to za ty léta zvykli. S ilí jsme se s tím tady a máme to tu rádi a také tady máme pochované rodiče.

Paní Ch.

Narodila jsem se v Dolních Kralovicích v dubnu roku 1938. Můj otec byl zemědělec. V roce 1948, když mě bylo 10 let, byl můj otec vyhoštěn do pohraničí, a tak jsme se odstěhovali do Teplé. Nebylo to tu příliš kvalitní, ulice nebyly dlážděné, ale bylo to tu zase více historické než je to teď. Byly tu krásné barokní domy, které ale zbourali v 60. letech. Ze začátku jsme samozřejmě bydleli s německou rodinou. Němce tady ve městě lidé neměli moc rádi a sváděli na ně i to co neudělali. Po odsunu Němců, tady jedna Němka zůstala a její syn zde žije dodnes. Ti Němci co bydleli s námi v domě se sem jezdí dívat i v dnešní době.

V té době tady v klášteře byl Heřman Josef Tyl, který měl obnovit činnost kláštera. Já si ho pamatuji jako velmi vzácného člověka, který učil na škole náboženství a za války v koncentračním táboře zachránil spoustu lidí. Pak byl sledován STB, souzen a následně nuceně pracoval v uranových dolech.

Já vystudovala dvě fakulty. Jedna byla pedagogika a ta druhá knihovnictví. Oběma těmto směrům jsme se věnovala a dnes si jako důchodkyně přivydělávám prováděním v kostele, protože mám malý důchod. Nemám teď ani manžela, ani děti a zbytek rodiny se odstěhoval.

Když byl roku 1968 klášter obsazen sovětskou armádou, měli jsme strach o knihovnu, aby se něco neztratilo, tak jsme zabalili knihy do krabic a připravili je k evakuaci.

K roku 1989 vám toho asi moc neřeknu, snad jen že se vrátili premonstráti.

Je pravda že je tu kraj drsný, někdy si vyčítám že jsme tu zůstala sama z celé rodiny. Není tu žádná kultura a všude se musí daleko dojíždět. Důchod mám malý, proto budu muset prodat dům a přestěhovat se do penzionu, abych se užívala. Jo prožila jsem si lehký život, na všechno jsem sama a zbytek rodiny je v Praze, nebo v jižních Čechách. Kdybych si mohla vybrat, tak bych v teplé už znova nežila. Celý život pro mě znamenal jen starosti a práci. Mým snem bylo jít na medicínu, ale kuli finančnímu stavu naší rodiny jsem to studovat nemohla, tak jsem šla na pedagogiku.

Paní M.

Bydlela jsem ve Starém sedle, kde jsem chodila do školy, byla to jednotřídka. Kdy v roce 1948 premonstráti odešli do Prahy, tak lidé vyrabovali klášter. „Proti pre-

monstrátům žádná zášť nebyla.“

V roce 1948 mi byly tři roky, tak si z té doby nic nepamatuju, ale moje rodiče vstoupili do družstva. Můj otec se stal předsedou státního statku. Moje matka byla nemocná a jelikož můj otec měl 14ha půdy, které nezvládal udržovat, tak uvítal příchod Jednoty. Asi po roce odešel z JZD, protože se mu to nelíbilo. Lidi ho měli rádi a měl značný vliv, tak když jeho spolupracovníci viděli že odešel, říkali si že na tom asi něco není v pořádku a začali také odcházet. Jediné čeho však docílil bylo že ho prohlásili za kulaka, i když byl ve straně. Všechno jsme si museli dělat sami, protože nebyla žádná doprava. Naše rodina měla první auto a telefon z vesnice, tak když bylo potřeba volat záchranku nebo někoho odvézt, tak všichni chodili k nám. Nebo když někdo volal někomu od nás z vesnice také volali k nám a my je v dycky zavolali e mají telefon. Já u jsem 40 let ve straně a nevím proč bych měla odcházet.

Dnes je to tady horší. Dříve jezdilo více autobusů a bylo i více práce. Dnes je tu velká nezaměstnanost a „Teplá je město důchodců“. Já jsem se do Teplé přestěhovala v roce 1967 a vychovala jsem tu dva syny.

Rok 1968 tady proběhl v klidu, vojska sem vůbec nepřijela. Až pak rok 1989, ten hodně rozdělil lidi, hlavně politicky. Ukázalo se jací jsou, někdo převlékl kabát a někdo zůstal tam kde byl.

Dnes je tu problém hlavně s Romy. Dělalí si u mě dluhy a pak na mě chtěli podat trestní oznámení, že jsem rasistka, když jsem řekla že u mě mají dluhy jenom cikáni. Několikrát jsem už měla možnost odejít, ale chtěla bych tu dožít. Jediné c bych n svém životě chtěla změnit, je že jsem chtěla vystudovat psychologii.

Paní H.

Přišla jsem po válce v roce 1945, kdy mi bylo 16 let. Byli jsme z Polska a celá naše rodina nejdříve přišla do Cvikova, kde jsme bydleli u strýce a pak jsme se odstěhovali do Rankovic, tehda to byla moc krásná vesnice. V domě už Němci nebyli, protože je z toho baráku vyhnal někdo před námi. Do školy jsem chodila jen 4 roky v Polsku a pak u ne, protože byla válka. Můj manžel přišel také z Polska a měli jsme pak jen 6ha pole. Jitomu, to je ten podnik co stával, dnes už se o to nikdo nestará a nic se tam nedělá, tak ten já jsem pomáhala stavět a pak jsem tam 32 let pracovala. Po roce 1948 jsme byli naštvaní a nadávali jsme že je to hrozné, ale pak jsme byli rádi, že nemusíme pracovat. Po těch dvatřiceti letech v Jitoně jsem šla do důchodu a měla jsem penzi 1270 korun.

Mám dceru a syna. Dcera nemá práci a její manžel také žádnou nemůže sehnat. K tomu mají 3 děti. Můj syn který je vyučený na tesaře, dělá v lese za 10000 korun. „My chudší jsme se za komunistů měli dobře, děti se vyučily a nemuselo se za ti platit.“

Kdy v roce 1968 přijeli komunisti, lidi byli rádi že jsou osvobození. „Převrat v roce 1989? Uškodilo nám to všechno bylo jiný. V Polsku jsme byli taky utlačovaný a tady se nám žilo dobře. Co jsou tady v domově „penzionu pro důchodce“ ti starší lidi, tak nedáme na komunisty dopustit.“ Dříve bylo zasedání ROH a dělníků. Jinak tady je obchodů dost, ale já na to nemám peníze. Mám to tady ráda a chtěla bych tu dožít.

Paní U.

Kdy se v roce 1972 stal můj manžel náčelníkem, byl přeložen. Mohli jsme si vybrat jestli chceme do Toužimi nebo do Teplé. Mě se více líbila Teplá, tak jsme přišli sem. V klášteře byli ještě vojáci. Manžel tenkrát bral 2200 korun. Já začala pracovat

v místním zahrádkářství za 800 korun. Dodělala jsem si zahrádkářskou školu a pak pracovala 15 let pro svaz žen, ale po 1989 mě vyhodili. Teplá se mi líbila dřív a líbí se mi i dnes, ale dřív se více rozvíjela, lidé byli tak nějak více dohromady, i kultura byla asi před sedmnácti lety na lepší úrovni, konaly se tu hodně plasy. Za komunistů se udělala školka, paneláky, hotel a po 1989 se udělal penzion, chatičky na Betlémě, hřbitovní síň a tak podobně. Dnes je všechno drahé. Ale dnes se žije lépe než tenkrát, teď jsou větší výdělků a možnosti. Moje děti se všechny vyučily a všichni mají práci. Po 1989 se lidé rozdělili na ODS, KSČ apod., nebyla to zrovna dobrá doba, ale ODS tu bylo asi oblíbenější. A co bych změnila? Asi nic. Chtěla bych tu dožít. Všechno to tak mělo být.

Pan P.

Přišel jsem společně s rodiči v roce 1948, kdy mi bylo 12 let. Odešli jsme z Maďarska v rámci přesunů, protože tatínek byl Slovák a maminka Němka, přesunuli jsme se na Slovensko, kde tátu naverbovali na statek a pak teprve do Čech. Dostali jsme usedlost v Kladrubech, samozřejmě po Němcích, ale ti už tam nebyli. Před námi to asi dvakrát nějaké lidi „vybydleli“. Měl jsem v té době chodit asi do čtvrté, nebo páté třídy, ale neuměl jsem vůbec česky a tak jsem nastoupil znova od třetí třídy. Po roce 48? Neměli jsme nic moc majetek. Nějaký Němec tam měl docela velký statek, dva baráky, dva koně, ale dávali vysoké kontingenty a nešlo to vydržet. Mlátilo se i v zimě. V roce 53 jsme odtamtud odešli, protože jsme vyhořeli. Mě naverbovalo do dolu, hned po základní škole sem nastoupil do práce. Matka byla nemocná. Já sem si pak ještě dodělával školu při zaměstnání (VUČL). V roce 60 jsem se o enil. Man elka pocházela z Bezvěrova. Po 68 jsem osvoboditelům nefandil. To už jsme měl dvě děti. Dohromady mám tři. Dva kluky a dceru. Kdyby byla mobilizace, šel bych klidně proti nim. Na vojně mě naverbovali do strany, nepřišlo mi na tom nic zvláštního, ale když sem pak zjistil, o co jde, nikde jsem se už nehlásil, odevzdal jsem průkaz. Snažil jsem se si to nepřipouštět. Vztah k premonstrátům mám kladný. Vždycky sem si jich vážil. Jen mě trochu zklamalo, když tam byli nějaké spory při volbě opata. V klášteře jsem dlouho pracoval. O zabavený majetek jsme v restituci zpět nežádali, co bych s ním na stará kolena dělal. Synovec snad žádal, ale prý to propadlo státu, nebo co. S krajinou jsem srostl. Velký problém je tu nezaměstnanost. Žádné z mých již dospělých dětí nemá bohužel zaměstnání a já jsem v důchodu. Perspektivu pro mladé tady určitě nevidím.

Pan N. – Teplá

V roce 1950 jsem přišel z Prahy do podnájmu, protože jsem nedostal statek. Němce jsem u nezažil, protože jsem přišel pozdě. Komunisti mi také nic nesebrali, protože jsem nic neměl. Postavili tu místní tírnu, ale pro špatné zemědělské prostředí se musel len dová et. eny pracovaly tam a mu i ve státních statcích nebo v lese. Teplá měla 30 příškolených obcí, tak sem jezdilo hodně dětí. Po válce sem přišlo hodně evangelíků, ale když to tady zabrali komunisti, tak se jich zase hodně odstěhovalo a vesnice zase zpustly. Já jsem maturoval den po atentátu na Heydricha v roce 1942. Po maturitě mě naverbovali do Berlína do továrny v rámci totálního nasazení. Šel jsem do továrny na brusky a pracoval jsem 56 hodin týdně. Při náletech na Berlín v roce 1943 mě málem zabili, ale podařilo se mi s kamarády utéct do Čech, ale za hranicemi nás chytili a zatkli. Po té nás deportovali na stavbu letiště. Během stavby naši dozorci dezertovali a já se vydal do

Prahy, kam jsem dorazil 9.5.1945.

V roce 1968 jsme všichni doufali že se Česká republika stane demokratickou zemí, ale přišla sovětská armáda a všichni byli frustrováni a obřečeli to.

Po převratu v devětaosmdesátém jsem se ocitl v úplně jiném světě plném informací.

Do Prahy už bych znovu nechtěl, mám tady k tomu dobrý vztah, líbí se mi tady ta pěkná příroda a mám rád turistiku. Budoucnost tady pro kraj vidím jen v cestovním ruchu a v lázeňství.

Pan N. z Hoštce

Jo! Moje rodiče? Ty přišli po válce v roce 1945 a po Němcích si koupili baráček. No a pak jsem se narodil já, to bylo v roce 1948, to už je doba co? Vyrůstal jsem v tradičně zemědělské rodině, proto jsem si k zemědělství vybudoval vztah. To víte zemědělská tradice se v naší rodině přechovává z generace na generaci. Jako mladej jsem se vystudoval na mechanika a hned po vojně mě zaměstnali ve státním statku jako traktoristu, ale proto e jsem byl schopnej, to se nechci vychloubat, ale to je pravda, tak jsem pracoval i jako mechanik, zootechnika, agronom a veterinář. Ale to si nemyslete. Já jsem nikdy nevstoupil do strany. Mě ty prestižní místa nabízeli sami já se je o nic nežádal, oni mě prostě potřebovali protože jsem byl užitečnej. Ale neměli to se mnou lehký hošani. Já se jen, tak tahat za nos nenechal, když se mi něco nelíbilo tak jsem jim to prostě řekl. Kolikrát jsem měl i problémy, ale to oni se mě báli. A hlavně jakej blbec by jim tam dělal všechnu práci najednou? No, oni mě prostě potřebovali. Já jsem měl dobrý organizační schopnosti a taky jsem si se všim uměl poradit. No ale to je jedno. Na co že jste se to ptali? Jo komunisti a majetek? No ten mi zabavili v roce 1953, teda ně mě, ale rodičům. Oni měli hospodářství, já ho ale pak v roce 1989 zpět nechtěl, já jsem se toho bál. Ale o pár let pozdějc když jsem viděl že to sousedům soukromím zemědělcům docela jde tak jsem si koupil vlastní dům a techniku pro obdělávání půdy a začal sám hospodařit na pronajaté půdě. Během toho jsem byl ještě zaměstnán jako technik u jednoho soukromého zemědělského statku. Sám hospodařim jenom poslední rok (2003/04). Ted' jsem v důchodu a pracuju pouze na svém hospodářství, které si obstarávám úplně sám se svou manželkou, ale co vám ženská pomůže na poli že jo! Já si prostě všechno dělám sám jen daňová příznání mi provádí účetní. Ted' mám 40 krav, které chovám na zástav. Pozemků mám 100ha, který si pronajímám. Nikdy jsem nepřemýšlel o tom že bych přestal hospodařit, ale po státních statcích zůstala půda tak zhuntovaná, že už se to nedá nikdy do pořádku. Dostávám dotace od EU a ta z... ..á EU zakázala zemědělcům tady v pohraničí, hnojit a orat na 5 let. Nesmíme zavážet ani močůvkou. Podle mě by se neměla nechávat pole ležet ladem, mělo by se s ní něco dělat, ta „EU připlácí na devastaci“. Chemická hnojiva a prostředky nepoužívám, protože jsem ekologický zemědělec. Mám ekofarmu. Co je krásný na hospodaření? Tak to vám řeknu přesně, hovno, je to dřina od rána do večera. Techniky mám dost, nakoupil jsem si ji ještě než jsem začal hospodařit, ale v současnosti je cenově nedostupná, což vidim jako problém u ostatních zemědělců. Problém je taky v monopolu zpracovatelských organizací, které diktují výkupní ceny, které bývají nevýhodné a často pod cenou. Ale já krávy prodám vždycky. Zním lidi a nějaká cesta se vždycky najde. Osobně se tady v tom kraji cítim dobře, ale někteří lidé mě tu nemají rádi, buď ze závisti nebo pro moje přímé vyjadřování. Já prostě každému řeknu co si myslim a některý lidi to nemaj rádi.

Pan J.

Jsem rodák z Rankovic. Rodiče přišli po válce z Polska (ze Zelova) v listopadu v roce 1945. Měli tu původně hospodářství. Rankovice byli krásná vesnice, nejvíc dosídlená. Na přelomu 58 a 59 let se chodilo do státních statků. My jsme tam nešli – hospodařili jsme na svém. Každý měsíc se nás snažili přesvědčit, abychom vstoupili do JZD. S odřenými zády jsme plnili dodávky (50 metrů pšenice). Když jsme dodávky nesplnili museli jsme dávat náhrady (komunisti nám prolezli barák a brali všechny cenné věci). Nucené dodávky (kontingenty) prodávali za směšné peníze. JZD nás donutilo pronajmout si půdu těch, kteří odešli (nucený pakt). Pronajatou půdu jsme museli obdělávat. To samozřejmě nešlo a 90% lidí najednou vstoupilo do státních statků. Škola tu nebyla, a tak jsme chodili nejdříve do Putnova a pak do Teplé. Vyučil jsem se v Chebu (mechanikem). Potom jsem pracoval jako opravář na statku. Roku 1970 jsem se oženil. Přibližně v 92. roce byli restituce – nic tu nefungovalo. Můj děda byl partyzán (kdy mu bylo 18 let, tak se o enil s enou, které bylo okolo 60ti let). S hospodařením rozhodně neskončím. Je na tom hezké, e jsem stále v přírodě a že mi nikdo neporoučí (jsem sám sobě pánem). Ovšem takové ošklivé počasí mi může mou práci velmi zneprjemnit. Mezi mé největší problémy patří: nedostatečné služby pro zemědělce, chybějící technika (navrhoval jsem, že by se nějací soukromí zemědělci spojili a měli tu techniku dohromady, oni jsou však nepřístupní). Půjčky ani odbyt produkce takové problémy nejsou. Snažím se na půdu pokud možno nedávat chemické postřiky, ale bez toho to nejde.

Pani H. z Dobré Vody

My jsme přišli celá rodina, tři sestry a rodiče, jako Volyňští Češi do Úterý v roce 1947. V roce 1955 jsem se provdala do Dobré Vody. Tady jsme soukromě hospodařili dva roky, než přišli komunisti a zabavili nám majetek a udělali státní statek. Kdo nešel dobrovolně do státních statků mohl být vyhoštěn, jak se tady v Dobré Vodě také stalo. Předtím tu měl každý hospodářství, zdálo se to tu pěkné, osídlené, lidé si ani nezáviděli. Bývala tu škola i nedaleký kostel v Branišově. My jsme s Němci nežili, ale manželovi rodiče ano. Ten němec co s nimi žil se sem jezdí dívat dodnes. Dnes nás Čechů je tady v Dobré Vodě málo zbyly tu jen dvě rodiny starousedlíků, zato je tu hodně Romů, celá bytovka, ale mě nevadí. Tihle Romové jsou přizpůsobiví, někteří i pracují. Dřív si ode mě půjčovali peníze, vždycky to vrátili, to jo, ale teď už jim nepůjčím, jsem sama a v důchodu, tak mám málo peněz.

V roce 1968 jsem si myslěla, e se vrátila válka, kdy jsem si pustila rádio. Všichni měli strach. Obraceli jsme tady ukazatele na druhou stranu, aby byli zmatení... V Mariánských Lázních dokonce psali i protiruské nápisy.

Po roce 1989 jsme nevěřili, že vrací majetek. My jsme si o vrácení ádali a jako poslední. Pak už jsme však nehospodařili, polnosti jsme prodali a nechali jsme si jen malý kousek kde si pěstujeme jen pro sebe. Dnes už je tady jen nízká úroveň kraje, ale já jsem s tím smířena. Kdybych si znova mohla vybrat, kde žít, tak bych si vybrala opět tenhle kraj. Nikdy ti tady, ale nebude už tak osídlené jako to dřív. Lidé se už na vesnice nestěhují. V tomhle kraji je asi nejtěžší sehnat práci. Trapisti zaměstnali hodně lidí, ale to nestačí. Kulturní život tady není vůbec, jenom pro mladý diskotéka v Teplé a v Tou imi. Ve vsi není stálý obchod jen sem dvakrát týdně jezdí pojízdná prodejna, ale tam si stejně člověk nekoupí co potřebuje. Dobrá voda nemá obecní úřad, ale spadá pod Toužim.

Romové z Dobré Vody

(jen krátký rozhovor o drsných podmínkách kraje)

Stálý obchod v Dobré Vodě vůbec není. Pojízdná prodejna dojíždí dvakrát týdně. Hlavní problém je však nezaměstnanost. Někdo práci slíbí po telefonu, když se ale setkají odmítne. Prý je to kvůli jejich barvě pleti. Spoje s většími městy jsou také velmi špatné. Autobus jede pouze ráno do Toužimi a odpoledne zpět. Jinak se musí docházet do tří kilometrů vzdálené vsi Prachomety. Romové si také stěžovali na počasí, ostatně, jako každý z tohoto kraje. ...

Paní Š.

Sem jsem přišla ze Slovenska ještě s dalšíma dvěma ženami, kuli nedostatku práce. Chlapy jsme s sebou neměli, mladá holka si vždycky nějakého toho mužského uloví. V roce 1967 jsem šla pracovat na státní statek v Novém Dvoře do živočišné výroby. No prostě jsme dojily krávy. Můj muž pochází z Prahy. Vzali jsme se v padesátém devátém a on šel hned po svatbě na vojnu. Máme tři děti. Statek v roce 1973 shořel, a tak jsme se přestěhovali do Dobré Vody, kam jsme se přestěhovali i s dobytkem. Pracovala jsem zde celý svůj život. Při kolektivizaci zemědělství nám dobytek vzali a přestěhovali do centrálního státního statku v Kosmově. Bydlíme v domě po Němcích, který dostal jeho majitel zpět v restituci a teď nám ho pronajímá. Němci se sem jezdí dívat, nám to ale nevádí.

Po roce 89 se toho moc nezměnilo, jen je tu méně lidí. Když jsem žila jako malá na Slovensku v podhorské vesničce, vzpomínám si, jak po kraji chodili Benderovci a brali nám jídlo. Všechen chléb, mouku i z půdy cukr a sůl. Někdy nás před nimi chránili Rusové. Po setmění jsme nesměli v domě svítit jinak stříleli. Ale na život tady jsem si už zvykla, někde je to prý i horší. Romové mi tady nevádí. Máme docela dobrý vztah. Oni už ví kdy dostávám důchod a tak hned přijdou a chtějí si půjčit peníze. Já jim většinou půjčím, já neumím říct ne. Ale vždycky to vrátí, tak je to v pořádku. Na občanské sdružení Český Západ nemám žádné výhrady, někdy zajdu do místní kapličky mši. Jsem věřící a ještě když jsem byla na Slovensku, tak jsem chodila do kostela často. Problém je tu asi jenom s dopravou, ale já s tím nic nenadělám, to musí úřad v Toužimi pod který spadáme.

Příloha č.3

Spor o desku

Tento text byl na desce, která je umístěna nad hrobem společných obětí pochodu smrti z dubna 1945 v Teplé na Mariánskolázeňsku a pochází z roku 1965. Nápis na ní hlásal:

„V tomto společném hrobě spí svůj věčný sen 18 žen a 5 mužů různých národností zahynuvších při pochodu smrti, který procházel Teplou těsně před koncem 2. světové války v dubnu 1945 daleko od své vlasti. Na prahu svobody, stali se tito mučedníci obětí zvláště hitlerovského nacismu. Byli zahrabáni u zdi klášterského hřbitova, a ačkoli zemřeli na půdě kláštera Teplá, nedostalo se jim ani od těch, kteří hlásali humanitu a lásku bližnímu, čestného místa v zahradě mrtvých. Teprve po osvobození naší vlasti slavnou Sovětskou armádou byli exhumováni a s pietou uloženi v tato místa.“

Po mnoha sporech zastupitelstvo již zmíněnou desku nechalo sejmout. Na desce nyní stojí:

„V tomto hrobě odpočívá 18 žen a 5 mužů různých národností zahynuvší při nacistických pochodech smrti, které procházeli Teplou 23. dubna 1945. Po válce byla jejich těla exhumována z různých míst a zde pietně pohřbena. Čest památce novodobých mučedníků.“

Spor se týkal úlohy premonstrátského řádu na pochodech smrti a hodnocení, které se objevilo na desce.

sign. E 53, rly. c. 321

L. 1001002

29. 5. 1948.

Dr. Petr. Majer 29. 5. 1948

Kolářský Ústav

Městský úřad

29. 5. 1948

V dubnu 1945 ne vzdale kláštera
byly ženy z transportu hladu. Řádku žen byla
Kastilánová. A teď je konec fašistického krutí
- jíme s vobodu.

A jako odpovědní hospodáři milované vlasti
vracíme se dnes - a prohlížíme kolem níci umění,
historický tepalický klášter.

Simulst - nikdy nic! Jedem vstáve
slavné budoucnosti českého a slovenského
národa!

29. 5. 1948.

✓
Petyna Školová,
proslavný v. N. S.

Štátní úřad
ov. úř.

30. 5. 1948

27
rly. úřad

Mr. Pleš

prof. Holáček

Štátní úřad
Křivý Ústav
Křivý Ústav
Křivý Ústav



sign. E 53, rly. č. 321

L. 1001000 29. 5. 1948.

Dr. Petr. J. J. 29. 5. 1948

Kolářský ústav
Městský úřad
29. 5. 1948.

V dubnu 1945 ve stodole kláštera
byly ženy z transportu hladu. Řádku žen byla
Kastilská. A teď je konec fašistického hrůz
- ižně svobodní.

A jako odpovídání hospodáři milované vlasti
vracíme se dnes - a prohlédneme klášterní umění,
historický tepalový klášter.

Slavnost - nikdy nic! Jedem vstříbe
slavné budoucnosti českého a slovenského
národa!

29. 5. 1948.

Betyna Školová,
proslavky v. N. S.

Školení
ov. úř.

30. 5. 1948

Mr. J. J. J.
Mr. J. J. J.
pach. J. J. J.
K. J. J.

Školení J. J. J.
Školení J. J. J.
Školení J. J. J.
Školení J. J. J.





L. KOVÁČEK

29. 5. 1948.

Dr. Petr. Praze 29. 5. 1948

Kolářský Ústav

Milovaný příteli

29. 5. 1948.

V dubnu 1945 ne daleko kláštera
byly ženy z transportu hladu. Řádku žen byla
Kastilénová. A teď je konec fašistického krize
- jsme osvobodeni.

A jako odpovídající hospodáři milované vlasti
vracíme se dnes - a prohlédneme klenotnici umění,
historický tepelský klášter.

Slavnost - nikdy víc! Jdem vrátit
slavné loudonosti českého a slovenského
národa!

29. 5. 1948.

Přetyma Školoučková,
proslavného V. N. S.

Duracim Zai
ov. in p.

30. 5. 1948

rekl. přel. 27

Mr. Pleure

prof. Kollárky

U. U. U. U. U.

Šelva J. P. M. B.
Šim. P. M. B.
Kráj. V. M. B. l.
Novel S.